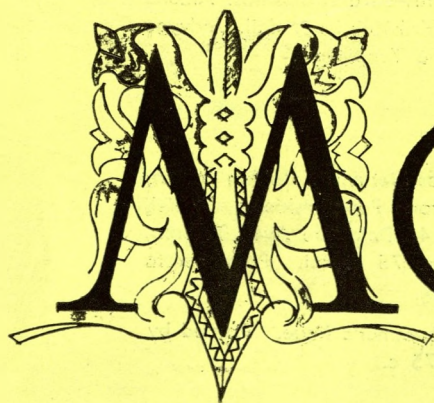

MOTERIS

T U R I N Y S

	Psl.
Mielos Sesės	1
Vysk. V. Padolskis — Lietuva dalyvaus pergalės triumfe	2
Ada Karvelytė-Dubauskienė — Svetimi altoriai (eil.)	2
Maldos iš Sibiro	3
Šv. Kazimiero Seserų Kongregacija	4
V. Sruogienė — Morta, Lietuvos karalienė	6
Sonė Tomarienė — Džentelmenas	9
Danutė Mickutė-Mitkienė — Prie išblėsusio židinio (eil.)	11
Sofija Butkevičienė — Motina ir duktė brendimo amžiuje ...	13
Dr. Elena Armanienė — Antanina Gustaitytė-Šalčiuvienė	15
Jadvyga Paukštienė — Žvilgsnis į modernųjį meną	17
Ona Krikščiūnienė — Med. prof. dr. Vanda Tumėnienė	19
Gabriela Mistral — Žemės veidas (eil.)	19
Moterys visuomeniniuose baruose bei moksle	20
LKM Moterų Draugijos skyrių veikla	24
Pro Memoria	25
Mados	26
Br. Pabedinskienė — Šeimininkėms	27

“MOTERS” nr. 2 (14) yra skiriamas Čikagos, didžiausios pasaulyje lietuvių kolonijos, labai šakotai ir gausiai moterų veiklai atžymėti. Šios Moterų Talkos narės davė straipsnius: Aldona Beinorienė, poetė Ada Dubauskienė, Zuzana Juškevičienė, Ona Krikščiūnienė, dail. Jadvyga Paukštienė, Emilija Petrauskaitė-Pasalandė, Alicija Rugytė ir Sonė Tomarienė.

“MOTERIS” Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 2 (15). Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Redaktorė Izabelė Matusevičiūtė. Administratorė Bronė Pabedinskienė. Viršelį piešė Nora Kulpavičienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 46 Delaware Ave., Toronto, Ont. Spaudė “Žiburių” Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Kaina 75 centai. Prenumerata metams \$3.00.

“MOTERIS” a Quarterly Lithuanian Women’s Magazine. 1959 Summer’s Issue. Printed by “The Lights” Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Price 75 c.

MIELOS SESĖS,

PREMIJA PLATINTOJAI IR GERIAUSIO STRAIPSNIO AUTOREI

“Moteris” yra vienintelis žurnalas visoms lietuvišioms moterims išeivijoje. Jis yra kaip senovės Romuva, kurioje yra saugojama iš tėvynės išsi-neštoji šventa ugnis. Šios ugnies saugotojos – naujųjų laikų vaidilutės – yra visa didžiulė “Moters” skaitytojų šeima.

Mūsų tikslas yra, kad “Moteris” lankytų kiekvieną lietuvę ir tolimiau-siuose pasaulio kraštuose. Todėl jos plitimu bei tobulėjimu yra susirūpi-nusios ne vien pačios moterys, bet ir žymūs mūsų kultūrininkai bei visuo-menininkai.

Tuo tikslu kun. dr. Juozas Prunskis, “Draugo” redaktorius, daugelio knygų autorius bei įvairių premijų davėjas, skiria \$50 premiją tai “Mo-ters” platintojai, kuri nuo š.m. birželio mėn. 1 d. iki 1960 m. kovo mėn. 1 d. surinks daugiausia prenumeratų. Premija pagal laimėtojos pageidavimą gali būti išmokėta pinigais ar vertingomis knygomis.

Stasio Šalkauskio vardo ateitininkų kuopa Hamiltone, Kanadoje, at-žymėdama savo veiklos dešimtmetį, skiria taip pat \$50 premiją už straipsnį tema: “Lietuvės katalikės moters misija išeivijoje”. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip aštuonių mašinėlė rašytų (eilutę praleidžiant) puslapių. Jury komisijos sudėtis bus paskelbta sekančiame “Moters” numeryje.

Straipsnius, pasirašytus slapyvardžiu, o atskirame voke tikra pavarde, siųsti iki š.m. lapkričio mėn. 1 d. šiuo adresu: Jury Komisijai, 46 Delaware Ave., Toronto 3, Ontario, Canada.

Maloniai prašome visų kraštų spaudos darbuotojas bei platintojas abie-juose konkursuose aktyviai dalyvauti. Leidėjos ir redakcija tikisi, kad “Mo-teris” pasieks kiekvienos lietuviškos namus ir sulauks naujų premijų davėjų.

**Kanados Liet. Kat. Moterų D-jos Centro Valdyba
ir “Moters” redakcija.**

Lietuva dalyvaus pergalės triumfe

Lietuvos paaukojimo N. Marijos Širdžiai metinių proga gegužės 13 d. J.E. vysk. V. Padolskis yra paskelbęs specialų laišką, kurio įsidėmėtinas mintis čia pateikiame. — Red.

MYLIMIAUSIEJI KRISTUJE,

Kai Lietuvos vyskupai Romoje 1951 metais pavedė Lietuvą ir lietuvių tautą Nekalčiausiai Marijos Širdžiai, iškilmingai pareikšdami visos tautos vardu aiškų tautos norą ir pasiryžimą būti ištikimais Dievui ir Jo įsakymams, būti ištikimais Kristaus mokslui, būti uoliais krikščioniškojo gyvenimo vykdytojais ypatingoje Marijos globoje, tai jie norėjo taip pat, kad pasiaukojimas Nekalčiausios Marijos Širdžiai būtų daromas ir pavienių tikinčiųjų ir šeimų ir parapijų, kad tas pasivedimas Marijai vis giliau įleistų šaknis lietuvių ir visos lietuvių tautos sąmonėn ir tuo būdu krikščioniškam gyvenimui būtų vaisingesnis. Šiuo metu ypač pageidaujamas šeimų pasiaukojimas, nes tai jų vidinį ryšį sustiprina ir paskatina jas nepasiduoti blogoms laikų įtakoms...

Marija Fatimoje ragino daug melstis už nusidėjėlius, aukotis už juos, ragino ypač kalbėti rožančių bei priimti pirmaisiais mėnesių šeštadieniais atsisteisimo Komuniją, jau nekalbant apie reikimą pakeisti savo gyvenimą bei liautis įžeidinėti nuodėmėmis Dievą. "Jei žmonės darys, ką jiems sakysiu, — kalbėjo Marija Fatimoje, — daug sielų bus išgelbėta ir bus taika". Persekiojimai ir karai Marijos žodžiuose Fatimoje tėra tik bausmė už žmonių nuodėmes. Jei norime iš tų baisenybių išsigelbėti, yra tik vienas kelias: grįžti prie Dievo ir Jo įsakymų.

Šiuo metu dorinis pasaulio vaizdas, deja, nėra paguodžiantis. Daug yra tokių, kurie niekais laiko švenčiausius Dievo įsakymus. Dialektinis materializmas, kuris klaikiausioje savo išvaizdoje yra įsikūnijęs bolševizme, pasišovęs atitraukti žmoniją ne tik nuo Dievo įstatymų, bet ir nuo paties Dievo. Pasaulis, galima sakyti, yra akli-gatvyje atsidiūręs. Didelio sukrėtimo jam reikia ir gausios Dievo malonės, kad pasuktų išgany-mo keliu. Štai kodėl reikia daug melstis ir atgailoti, ne tik už savo nuodėmes, bet ir kitų, kad Dievas visų pasigailėtų. "Jei nedarysite atgailos, visi taip pat žūsite", kalbėjo Kristus žydams prisiminus apie nelaimes, ištikusias Jeruzalėje kai-kuriuos žydus (Luk. 13, 3, 5).

Ir pasiilgtos taikos žmonija dar vis nesulaukia. Ji laukia ne bet kokios, bet teisingos taikos. Ir mes lietuviai jos nesulaukiame. Mes vis laukiame iš politikų pagalbos, jos laukiame iš stipriai ginkluotų kariuomenės pulkų. Bet tai nėra pati

tikroji jėga, kuri mūsų tėvynei galėtų laisvę grąžinti. Jos turime laukti iš dangaus per Mariją, kartu jungiant savas pastangas. "Jei Viešpats nestatys namo, veltui vargsta tie, kurie jį stato. Jei Viešpats nesaugos miesto, veltui budi jo sargai", sako Šv. Raštas (Ps. 126, 1).

Kad ir kaip klaikus galėtų būti šiuo metu pasaulio vaizdas, vis dėlto neturime nusiminti ir nuleisti rankų, nes Marijos pagalba ir galutinė pergalė mums yra užtikrinta: "Mano Nekalčiausioji Širdis galų gale triumfuos", pasakė Marija Fatimoje. Tai stiprina mūsų viltis, kad ir Lietuva, paaukota Nekalčiausiai Marijos Širdžiai, dalyvaus jos galutiniame triumfe, jei visi jos vaikais eis Dievo įstatymo keliu. Savo maldingumu ir gyvenimo kilnumu rūpinkimės turėti Dievą savo pusėje. O "jei Dievas yra už mus, kas prieš mus?", sako šv. Povilas Apaštalas (Rom. 8, 31).

† Vysk. Vincentas Padolskis,
Vilkaviškio Koadjutorius.

ADA KARVELYTĖ - DUBAUSKIENĖ

SVETIMI ALTORIAI

*Čia altoriai ir mišios švenčiausios,
Čia ir aš didžiai maldai klaupiuos —
Mano Kristau, mano Dieve Geriausias,
Nematau čia Tavęs tuos žieduos...*

*Kur esi, kur esi, atsišauki,
Savo kančių regėti man leisk, —
Iš tėvynės gimtųjų palaukių,
Čion ateiki ir kaltę atleisk...*

*Nerandu, nematau, nežįūriu
Tavo veido tarp rožių baltų —
Tik altorių kaip žydinčioj jūroj,
Girdžiu tėviškę raudant balsu...*

*Ir vaidenas bažnyčia senuolė,
Mano gimtojo kaimo gale, —
Regiu, motina kryžium parpuolus
Prieš šventuosius tebeverkia manęs...*

*Negaliu aš pamiršt tų bažnyčių,
Tų šventorių su kryžiais senais...
Tų altorių jazminais kaišytų —
Rodos, Kristau, ir Tu ten likai...*

Maldos iš Sibiro

Lietuvos kalinių moterų ranka rašyta maldaknygė „Marija, gelbėki mus“, laimingai pasiekusi Ameriką, nuostabiai kelia kiekvieno tikinčiojo dvasią. Ji spėjo pasiekti jau ir daugybę jaunimo, kuris negali atsistebėti tų maldų nuoširdumu, paprastumu, lietuviškumu ir pačių autorių didvyriškumu. Juk tos maldos sukurtos ne rašytojo kambaryje, o 20 amžiaus krikščionių katakombose — Sibire. Tiesą sakant, ne tame Sibire, kurį mini įprastinė geografija, o daug toliau, t.y. 7-8 tūkstančius kilometrų nuo Sibiro teritorijos — tolimuosiuose šiaurės rytuose. Kaip liudija tą maldaknygę slaptai atgabėjęs asmuo, ji buvusi parašyta specialiame lageryje, skirta-

me politiniams kaliniams, kur uždraustas betkoks rašymas; esą ten negalima turėti nei pieštuko, nei popierio, nei kitų rašymo priemonių. Per dažnas kratas tokie daiktai atimami, o jų turėtojai baudžiami karceriu. Sibire tremtiniai gyvena laisviau ir rašymas ten nėra taip suvaržytas. Tai žinant juo labiau tenka stebėtis lietuvių sumanumu bei drąsa sukurti maldas tokiose sąlygose ir dargi rasti kelią pasiųsti ją įrištą kitiems.

Iš pridėto įžanginio žodžio matyti, kad „Marija, gelbėki mus“ yra keturių lietuvių sulektinis darbas. Jame, lyg ir lydimajame rašte, sakoma: „Pranute, kad galėtumei geriau su mumis jausti, mąstyti ir garbinti Viešpatį, siunčiame šią maldų knygelę. Lionė G. padarė ją, Valė Ber. piešė, Levutė Viz. įklijavo, o aš rašiau. Ad.“

Data: 1953. II. 16. Taigi Vasario 16 proga. Ši data, matyt, parinkta neatsitiktinai, nes ir tų maldų turinys ir jų pasiuntimas liudija, kad tai buvo vienas būdų atžymėti Lietuvos laisvės datai.

Maldų rašytojos, kuri sutelkė savo ir savųjų mintis bei jausmus į trumpus posmus, turėta netik išsilavinimo, bet ir giliai krikščioniškos širdies, kuri labai primena šventąją Teresėlę iš Lisieux. Kaip žinia, šv. Teresėlė savo "Sielos istoriją" parodė nepaprastą mokėjimą priimti kančią ir netgi už ją dėkoti. Pasitikėjimas Dievu dėl to netik nesilpo, o dargi brėsdamas stiprėjo. Labai panašią dvasią matome ir anų Sibiro lietuvačių laikysenoje, išreikštoje maldose. Štai, pirmaisiais žodžiais sakoma: "Išaušo sunki darbo diena. Švč. Trejybe, noriu Tave pagarbinti kantrybe ir pagarba savo bendradarbiams". Tai tarsi motto visos maldaknygės: **garbinti Viešpatį kantrybe**. Tai neeilinio tikėjimo bruožas. Šiaipjau žmonės, kad ir pamaldūs, garbina Viešpatį lūpomis, bet žymiai rečiau kantrybe, t.y. didvyrišku kančios priėmimu. Anos gi tolimojo Sibiro lietuvaitys, kaip rodo pvz. vakaro maldos, sugėba dėkoti netgi už skausmą: "Dėkoju ir už skausmą, neapykantą, už visus trūkumus, kuriais mane bandei". **Tai laikysena, kurią pasiekia didžios sielos.** Eilinis žmogus tokiose sąlygose moka arba beviltiškai skųstis bei savo tikėjimu abejoti, arba rūščiai maištauti. Bandymų jie nemoka priimti. Jei teresinio giedrumo rankose kančia pavirsta perlu bei nuopelnu, tai besiskundžiančio bei maištaujančio laikysenoje ji tampa pasmerkimu. Šitokio sudužimo pavojaus anos lietuvaitys netik išvengė, bet dargi ji toli pra-

šoko savo krikščionišku didžiadvasiškumu, kuris visus mus žavi ir kartu sugėdina. Juk jos sugėbėjo pasiekti jo savo silpnume bei išsekime nuo nuovargio: "Diena užsimerkė, mano akis nuovargis merkia, jausmai išblėso, jėgos išseko". O ar daug tokio didžiadvasiškumo pavyzdžių švytelėjo laisvių šalyse?

Autorių didžiadvasiškumas taipgi matyti ir iš to, kad jos arba ji neprasikiša su savo "aš". Jų "aš" visur eina daug su savaisiais, bendradarbiais, šeima, tėvyne, tauta. Jos maldauja Viešpatį: "Palaimink mano mylimuosius ir visą mano Tautą, o ypač Tėvynės gynėjus, našlaičius ir visus kenčiančius už tiesą". Jų tikėjimas yra vienybės ryšys, ir todėl jis reiškiasi nevien kaip paskiro asmens, bet ir kaip visos tautos santykis su Dievu. Jos jaučiasi neatplėšiamos nuo savo tautos kamieno, ir todėl, besikreipdamos į Dievą kalba ne izoliuotu savo "aš", o sutelktiniu "mes", t.y. visų tautiečių, pašauktų didžiojo bandymo valandon: "Sujunk mus visus vienybės gyvu tikėjimu, nepalaužiama viltimi ir nežinančia ribų meile. Amen".

Tai maldaknygė, kuri iš kiekvienos širdies traukte traukia maldą ir verčia susimąstyti. Juk tai ištikro ne kas kita kaip kankinio teologija, kuri pasak Schaperio, viena teigtikina; kalbėta ir galvota jau pakankamai. Užtat verta, kad ta maldaknygė susidomėtų ir ne lietuviai.

Marija, Gelbėk mus. Išleido Ateitis 1959. II. 16. Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn., USA.

K. Pr. G.

ŠV. KAZIMIERO SESERŲ KONGREGACIJA

Švento Kazimiero Seserų Kongregacija atsirado iš buvusio svarbaus ir vis didėjančio reikalo Seserų vienuolijos, kurios ypatingasis tikslas būtų mokyti lietuvių kilmės vaikučius. Tai buvo laimėjimas ištvermingų ir nepavargstančių pastangų Amerikos lietuvių katalikų kunigų. Pačios minties, organizuoti Seserų vienuoliją, autorius buvo kun. Antanas Milukas. Jis pasidarbavo sužadinti kitų kunigų susidomėjimą tuo reikalu.

Kazimiera Kaupaitė, kilusi iš Ramygalos, suprato šį reikalą. Kun. A. Miluko pagalba ji išvyko į Ingenbohl, Šveicariją, 1902 m. spalio mėn. studijoms. Šventasis Tėvas 1903 m. įteikė Kazimierai Kaupaitėi ypatingą leidimą stoti į Šv. Kryžiaus Seselių Novicijatą, kad susipažintų su dvasiniu gyvenimu ir, kad pasiruoštų įsteigimui Seselių Kongregacijos Amerikoje.

Iš Ingenbohl Kazimiera Kaupaitė rašė ir pradžioje savo brolio kun. Antano Miluko, kad surastų kunigą, kuris apsiimtų organizavimo darbą naujai besikuriančiai Kongregacijai. Prie Kazimieros Kaupaitės prisidėjo dar dvi lietuvaitys: Ju-

dita Dvaranauskaitė ir Antanina Unguraitė.

Projekto vykinimo pagrindinis darbas prasiėjo 1904 m., kai iš Jeruzalės į Suvienytas Amerikos Valstybes atvyko kun. Antanas Staniukynas, Šv. Rašto Daktaras. Paskirtas klebonu į Šv. Kryžiaus parapiją, Mount Carmel, Pennsylvania, kunigas Dr. Antanas Staniukynas prisiėmė kartu visą organizacinę atsakomybę ir vadovavimą tos naujos Seserų vienuolių bendruomenės.

Šios jaunos Kongregacijos dvasinis tvirtėjimas ir jos medžiaginiai reikalai tapo kun. Dr. Antano Staniukyno svarbiausiu, jei ne vieninteliu, rūpesčiu ligi jo mirties 1918 metais.

Iš vietinės hierarchijos daugiausia dėmesio parodė ir aktyviai prisidėjo steigti Kongregaciją J.E. vyskupas John W. Shanahan, Harrisburg, Pennsylvania dijecezijos vyskupas.

Paklausę J.E. vyskupo John W. Shanahan prašymo, Šv. Marijos Nekalčiausios Širdies Tarnaičių Seserys Scranton, Pennsylvania, pirmasis Šv. Kazimiero Seserų Kongregacijos pionieris maloniai priėmė auklėti vienuolinio gyvenimo pagrinduose ir joms pagelbėti pasiruošti

tai didelei ir sudėtingai atsakomybei, kuri joms teko kaip naujos vienuolijos steigėjoms. Motina M. Cyrilė, Šv. Marijos Nekalčiausios Širdies Tarnaičių Kongregacijos Generalinė Vyresnioji, bendradarbiavo su J.E. vyskupu J. W. Shanahan ir kun. Dr. Antanu Staniukynu kuriant naujos vienuolijos dvasinę struktūrą ir organizacijos pagrindus.

Atvykusios iš Ingenbohl, Šveicarijos, 1905 m. spalio mėn. trys postulantės tuoj pradėjo savo vienuolinį pasiruošimą Šv. Marijos Nekalčiausios Širdies Tarnaičių vienuolyne, Scranton, Pennsylvania.

J.E. vyskupas J. W. Shanahan savo didelį susidomėjimą nauja bendruomene parodė savo asmeniškumu dalyvavimu daugelyje reikalų, liečiančių naujos vienuolijos kūrimą. Jis parašė Šv. Kazimiero Seserų Kongregacijos pirmąsias Konstitucijas (kurios vėliau buvo pertvarkytos kun. Dr. Antano Staniukyno), išgavo iš Romos leidimą steigti naują Kongregaciją (1907 m.) ir sukūrė jos emblemą: karališkoje karūnoje lelija ir kardas — skaistybės, tvirtybės ir ištvermingos ištikimybės dorybių simboliai. Karaliaus dukterims tinkančios dorybės. Jomis turėjo pasiimti visas Šv. Kazimiero Seserų gyvenimas, jos turi tapti jų garbės vainiku amžinybėje.

Kadangi Šv. Kazimiero ryškiosios dorybės ypatingu būdu atitiko seserų vienuolių svarbiausius tikslus ir kadangi jis yra Lietuvos globėjas, tai naujos bendruomenės globėju jis buvo parinktas neatsitiktinai. "Švento Kazimiero Seserų" vardą parinko kun. Dr. Antanas Staniukynas.

Pirmosios postulantės Šv. Kazimiero Seserų Kongregacijos rūbą priėmė 1907 metais rugpjūčio 29 d. ir gavo vardus:

Kazimiera Kaupaitė — Sesuo Marija,
Judita Dvaranauskaitė — Sesuo Immaculata,

Gen. Vyresnioji Motina Marija

Antanina Unguraitė—Sesuo Concepta, ir pirmuosius vienuolinius įžadus jos padarė 1907 m. rugpjūčio 30 d. Kaip pirmoji Generalinė Vyresnioji, Motina Marija auklėjo jauną bendruomenę jos pirmuose ir kartais jautriuose metuose ir jai vadovavo ligi savo mirties 1940 m. balandžio 17 d.

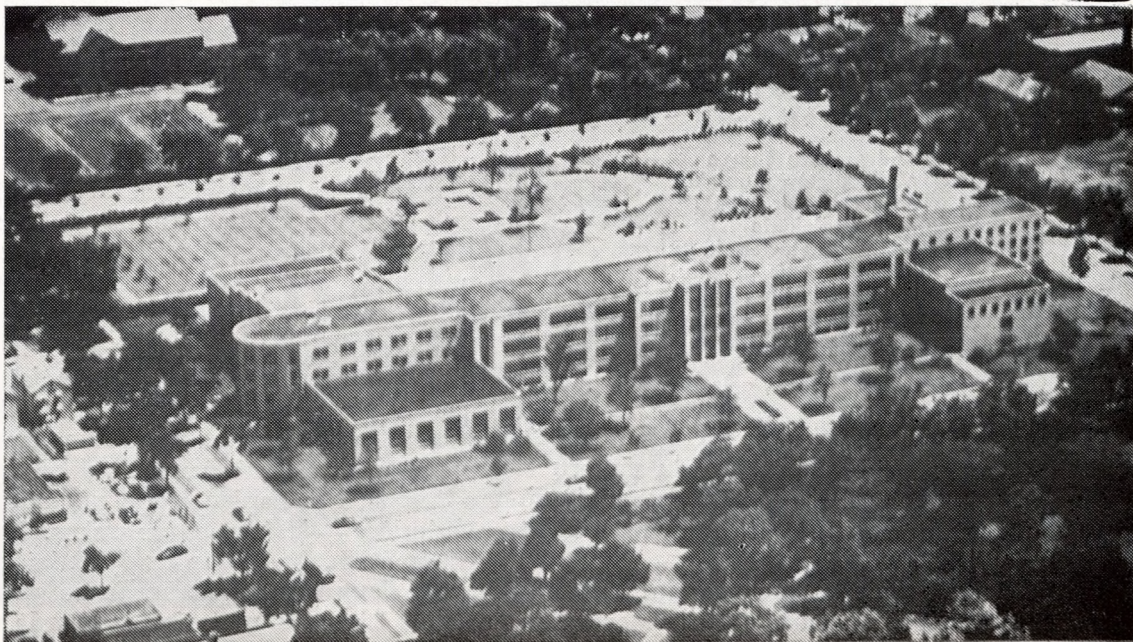
J. E. vysk. James Quigley, Čikagos arkivyskupas, pakvietė Šv. Kazimiero seseris atvykti Čikagon. Čia atvykę jos įkūrė savo Motinišką Namą—2601

West Marquette Road 1911 metais.

Dievo gausiai palaiminta ir patyrusi daug malonių, ši pradedanti gyvenimą bendruomenė stebėtinai greit išaugo. Dabar ji turi 475 profesų seselių.

Siekdama savo pirminio tikslo — savo narių šventumo — ir vykdydama savo antraeilus uždavinius — darbuotis kitų sielų išganymui, Švento Kazimiero Seserys veda mokyklas, pradžios, vidurines ir kolegiją. Darbuojasi socialiniuose centruose, senelių namuose ir veda tris ligonines.

Kai prieš pora metų 1957 m. Šv. Kazimiero

Augustinesioji
mokykla
Čikagoje

Šv. Kazimiero
seserų motiniškasis
namas,
pastatytas
1911 metais

Seserų Kongregacija šventė savo 50 metų jubiliejų, J.E. vysk. V. Brizgys, ją sveikindamas, taip apibūdino jos veiklą: "Vienuolijos visada kuriamos intencija ir viltimi, kad jos gyvuos, tvirtės ir darbuosis per šimtus metų. Ne kitokia mintimi buvo įsteigta ir Švento Kazimiero Seserų Kongregacija.

Jeigu surinkti vien ypatingąsias Dievo malones, Kongregacijos patirtas per šiuos pirmuosius 50 metų, jeigu surinkti visų nuveiktų darbų statistikas, tai gaunasi toks didelis dvasinis turtas, kuriuo gali stebėtis net tie asmenys, per kuriuos Dievas visa tai yra suteikęs ir palaiminęs.

Tos kartos, kuriai priklausė jūsų kiekvienos

tėvai, jų šventų tradicijų ir jų didelio charakterio bruožai likę jumyse tesuteikia jums ir drąsos ir širdies kilnumo plačiai žvelgti į Kristaus Mistinio Kūno reikalus. Drąsiems priklauso pasaulis, drąsieji užkariauja sau ir kitiems dangaus karalystę".

Švento Kazimiero Seserų Kongregacijos vadovybė nuo 1958 iki 1964 m.: Motina M. Adorata, Generalė Vyresnioji, sesuo M. Aloyza, 1-oji patarėja, sesuo M. Elena, 2-oji patarėja ir generalė sekretorė, sesuo M. Anita, 3-oji patarėja, sesuo M. Lukrecija, 4-oji patarėja, ir sesuo M. Wini-freda, generalė ekonomė.

V. SRUOGIENĖ

Morta, Lietuvos karalienė

... Kad gyventų širdyse
Mūsų protėvių dvasia
Kaip šviesa ir šilima,
Kaip ugniakūrio liepsna.
Kad su protėviais kartu
Mūsų atmintis gyventų,
Ir kad joj sunkiu metu
Šilimą ir šviesą semtų
Mūsų protėvių vaikai, —
Taurę aš keliu, draugai!

Iš Balio Sruogos "Giesmė apie Gediminą".

Turime mūsų praeityje ilgą virtinę didžių asmenybių, nusotabių didvyrių, žymių moterų — bet ar daug apie juos žinome, ar daug jais domimės? Štai kad ir vienintelė Lietuvos karalienė, Mindaugo Išmintingojo žmona — Morta! Ar daugelis lietuvių apie ją yra girdėję? O tai — pati pirmoji istoriškai mums tikrai žinoma Lietuvos moteris!

Kaip Afrodita išsineria iš gilumos jūrų bangų ir ryto aušra nušviečia pasaulį, taip ir Morta iškyla iš tirštų mūsų praeities rūkų ir staiga, netikėtai, prašvinta visa savo puikybe tamsioje, nežinomoj tryliktojo amžiaus viduramžių Lietuvos padangėje.

Morta Mindaugienė! Kas gi ji iš tikrųjų buvo? Tą laikotarpį istorijos šaltiniai labai šykščiai tenušviečia. Viena kita žinutė Ukrainos -Valuinės, šiaurės rusų kronikose, čia kryžiuočių pavergtosios Latvių žemės vokiečio pasakoriaus eiliuotuose puslapiuose, čia popiežiaus Inocento IV bulėse — štai beveik ir viskas. O vis dėlto yra įsidėmėtina, kad skurdūs šaltiniai skiria, palyginti, daug vietos, jai, amžinose giriose paskendusios Lietuvos, moteriai, jos vardą mini su pagarba ir aiškiai duoda suprasti, kad ji buvo

reikšmingas, įtakingas asmuo.

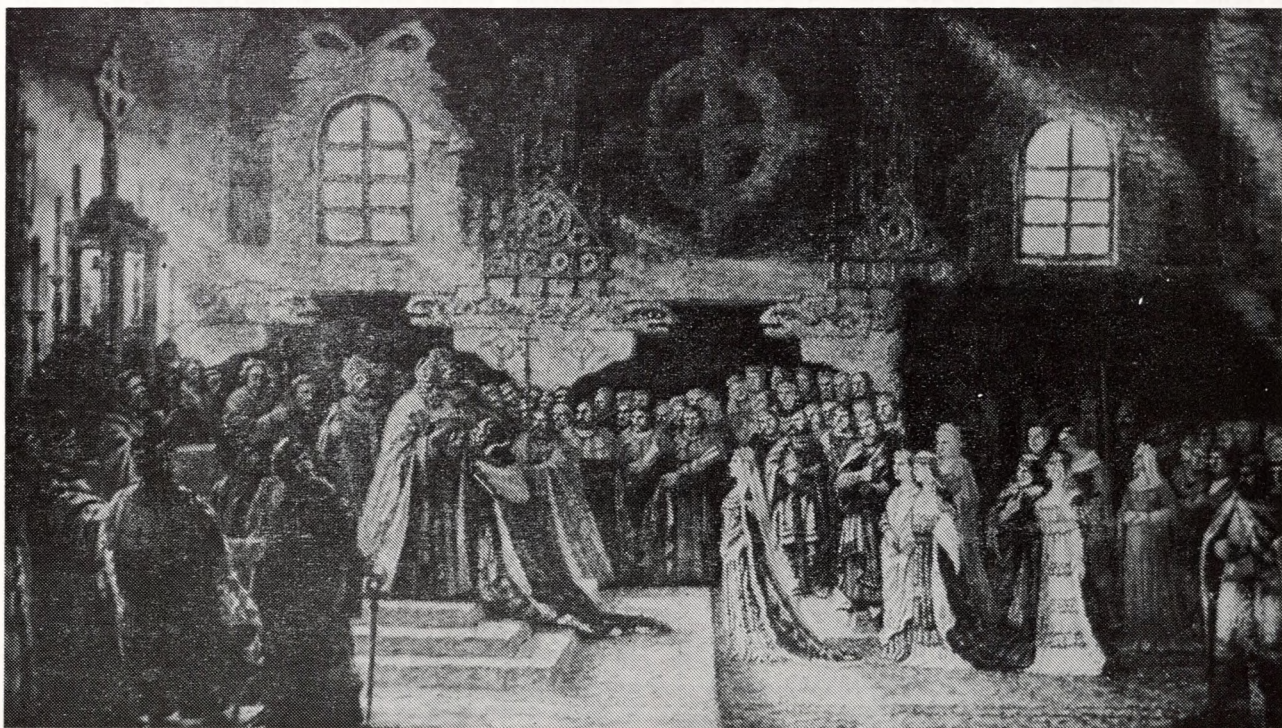
Taigi, kas ji tokia buvo, iš kur kilus, kurios tautybės? Be abejonės — ji buvo lietuvė, kilusi iš augščiausių to laiko sluoksnių — iš kunigaikščių. Tam, tiesa, turime tik netiesioginių, bet gana tvirtų įrodymų. Panagrinėkim visų pirmiausia iš neigiamos pusės. Stačiatikė rusė ji negalėjo būti, nes jei taip būtų buvę, rusinis metraštinninkas tai būtų tikrai pažymėjęs. Ypač Voluinės istorininkas buvo gerai informuotas Lietuvos reikalais, kadangi su Valuine Lietuvos valdovai tuo laiku ne tik daug kariavo, bet ir sueidavo į giminytės ryšius su jos kunigaikščiais. Jeigu Morta būtų buvusi stačiatikė, ištekęjusi už pagonio ir dar pakeitusi savo tikėjimą į rusų taip nenkenčiamą katalikų tikėjimą — metraštinninkas be abejo nebūtų jai pagallėjęs Perkūno smūgių! Negalėjo Morta būti ir lenkė (nors jau tada mūsų kunigaikščiai giminiavosi su Mozūrų kunigaikščiais), nes tuo atveju ji būtų buvusi jau katalikė, tad nereikalinga krikšto, apie kurį dokumentai aiškiai byloja, tvirtindami jos ir Mindaugo krikšto faktą. Iš Vokietijos Morta tikrai nebuvo atvykusi, nes tos aplinkybės vokiečių metraštinninkai nebūtų nutylėję ir vėl tuo atveju ji nebūtų priėmusi katalikų tikėjimo kartu su Mindaugu, nes tada visi vokiečiai buvo katalikai. Visai nepanašu, kad ji būtų kilusi iš skandinavų, totorių ar kurios kitos šalies — visi tie spėliojimai tenka drąsiai atmesti. Už tai, kad Morta buvo lietuvė, kalba kaikurie faktai gan įtikinamai. Štai, jos pirmasis vyras buvo tikru lietuvišku vadu — Višimantas, vienas iš įtakingiausių tos epochos lietuvių kunigaikščių, kuris drauge su kitais 1219 metais pasirašė sutartį su Valuinės

kunigaikščio Romano našle. Be to, žinome, kad jos sesuo buvo žymaus lietuvių kunigaikščio Daumanto žmona. Turime dar vieną, labai jautrų ir efektingą įrodymą, kad Morta buvo tikra lietuvė. Kai Mindaugas, nusivylęs kryžiuočiais, ruošėsi nutraukti su jais ryšius, Morta jį nuo to žygio atkalbinėjusi, anot eiliuotos kronikos autoriaus šiais žodžiais: “Vakarų riteriai, parūpinami mums karališkuosius vainikus, ne tik pagerbė mus asmeniškai, bet ir iškėlė visą mūsų tautą”. Tarytum prabilo šių dienų lietuvė patrijotė! Deja, pagoniško Mortos vardo neišlaikė istorinės versmės.

Paminėjus pirmąjį Mortos vyrą, Višimantą, negalima nepakartoti Valuinės metraštinninko pranešto tikro įvykio, ar tik pikto šmeižto, esą, tą kunigaikštį Višimantą Mindaugas nužudęs ir vedęs jo našlę, Mortą. Šis romantiškas pasakojimas ir pradeda praeities atskleistą mūsų vienintelių karalienės kelią.

Toliau Morta jau aiškioje istorijos šviesoje figūruoja greta savo didžio vyro. Čia ji vaišinga pilies šeimininkė, kuri moka nustebinti riterius vakariečius šauniais priėmimais, čia ji veikli Mindaugo bendradarbė, kuri dalyvauja politikoje, pasireiškia kaip nusimananti valstybės reikaluose jo patarėja ir palydovė, jokių būdu ne nuolanki, klusni jo tarnaitė, ar vergė! Ji drauge su Mindaugu ir dviem sūnum Gerstučiu ir Repliu*) 1251 metais priima krikštą, o apie 1253 me-

*) Mindaugo sūnų vardai čia paduodami kitoj, negu iki šiol buvo įprasta, formoj atsižvelgiant į prof. H. Paškevičiaus pastabą, kad taip būtent jie vadinami raštuose, išėjusiuose iš paties Mindaugo kanceliarijos, taigi, labiau patikimuose, negu tuose, kurie buvo rašyti toli nuo Lietuvos, nepažinusių Mindaugo ir jo šeimos raštinninkų.

Dail. Adomas Varnas

Mindaugo vainikavimas

tus kartu su Mindaugu vainikuojama įsakmiai jam ir jai Kryžiuočių ordino magistro Andriaus von Štirlando parūpintu Rygoje ir popiežiaus Inocento IV palaimintuoju karališkuoju vainiku.

Čia vėl kyla klausimas: kur gi toji karališkoji pora gyveno, kur buvo jų sostinė, krikšto ir vainikavimo vieta? Šaltiniai mini Vorutos pilį — toks piliakalnis yra Rytų Augštaičiuose, bet jis labai mažas, kuriame jokių būdu negalėjo tilpti karališkasis dvaras, tai gal tik sargybos kalnas buvęs. Be to, K. Būgos tyrinėjimai parodė, kad seniau voruta buvęs bendrinis daiktavardis, reiškęs tvirtovę apskritai. Senoji istorinė literatūra kaip Mindaugo sostinę mini Naugardėlį, tačiau šiandien tą spėjimą istorikai yra atmėtę, nes tai pilis ano meto Lietuvos pakraščiuose, kur Mindaugui nebūtų buvę saugu turėti savo būstinę. Taip Mindaugo ir Mortos sostinės klausimas lieka neišspręstas — gal, kaip prancūzų karaliai Merovingai viduramžiais, taip ir Mindaugas turėjo ne vieną, bet keletą rezidencijų. Gal tai buvo Kernavė, o gal — net Vilnius.

Kaip jau sakytą, vokiečių kronikininkas gan dažnai mini Mortos vardą, galbūt ji ir vokiškai mokėjo, net turėjo bičiulių riterių tarpe. Aprašydamas Andriaus von Štirland apsilankymą Lietuvoje 1254 m., metraštininkas pažymi ir Mindaugą ir Mortą. Jis nekartą pabrėžia esą tą ir tą daryti Mindaugui patarusi jo žmona. Pavyzdžiui, kai 1261 m., Mindaugas, atsimetęs nuo kryžiuočių ir stojęs prieš juos į kovą kartu su žemaičiais ir prūsais, įsakė visus buvusius Lietuvoje vokiečius suimti ir net nubausti mirtimi, Morta tam priešinosi, kalbinusi vyrą pasielgti pagal vakarų riterių papročius ir garbingai paskelbti kryžiuočiams karą. Ji išprašė laisvai paleisti į Rygą viešėjusį jų pily riterį tiuringietį Sievertą. Ji taip pat buvo priešinga Mindaugo apostazijai. Jeigu dėl Mindaugo atsimitimo nuo krikščionybės istorikų tarpe nėra vieningos nuomonės, net vyrauja įsitikinimas, kad jis buvo grįžęs į senąjį tėvų tikėjimą, tai dėl Mortos nėra jokios abejonės, kad ji buvo išlikusi ištikima katalikų tikėjimui.

Nėra mums arčiau žinomas Mortos gyvenimas, menkai tenušviesti ir tie politiniai sukuriai, kurie pražudė jos vyrą. Morta nesulaukė Mindaugo mirties, ji pasimirė 1262 ar 1263 me-

tais. Valuinės kronikininkas štai ką pasakoja: "Tuo laiku mirė kunigaikštienė Mindaugienė ir buvo pašarvota. O jos sesuo buvo (ištėkėjusi, V. S.) už Daumanto, už Nalšėnų kunigaikščio. Ir nusiuntė Mindaugas į Nalšėnus pas savo svainę ir taip tarė: "Štai tavo sesuo mirusi, atvyk jos apraudoti". Ir šiai atvykus raudoti, Mindaugas panoro ją sau į žmonas paimti šitaip kalbėdamas: "Tavo sesuo prieš mirdama liepė man tave paimti, taip tarė, nes kita vaikų nežiūrės". Ir jis ją paėmė. Kai Daumantas apie tai išgirdo, didžiai nusiminė ir galvojo kaip Mindaugą nužudyti". Daumantienės pagrobimas buvo viena iš priežasčių, dėl kurių susidarė sąmokslas ir — 1263 m., kaip atrodo, rudenį, Mindaugas tapo nužudytas.

Ar Morta buvo pirmą ir vienintelę Mindaugo žmoną, ar ji buvo visų šaltiniuose minimų Mindaugo vaikų motina — nėra žinios. Atrodo, kad ji tikrai buvo Gerstučio ir Rėplio motina, nes tie du sūnūs visą laiką figūruoja greta tėvų. Jiems Mindaugas rūpinasi pas popiežių dėl karaliaus vainiko, su jais tariasi valstybės reikalais. Gal Mindaugas ir Morta turėjo ir daugiau vaikų, mažamečių, jeigu kronikininkas išsireiškia, jog "kita vaikų nežiūrės", o Mindaugienei mirus Gerstutis su Rėpliu jau buvo suaugę, nereikalingi ypatingos priežiūros. Betgi didžiai abejotina, ar Morta buvo Vaišvilko ir nežinomo mums vardo Mindaugo dukters, ištėkėjusios už Valuinės kunigaikščio, motina. Įdomus datų supuolimas: 1251 m. Mindaugas su Morta ir su Gerstučiu bei Rėpliu priima krikštą, 1253 m. Mindaugas su Morta vainikuojami. O vyresnių Mindaugo vaikų, sūnaus Vaišvilko ir minėtos jo sesers čia nėra. Priešingai, 1254 m., vos sekančiais metais po Mindaugo vainikavimo, Vaišvilkas priima stačiatikių tikėjimą, tampa net stačiatikių vienuoliu, nusibasto iki garsaus Atoso kalno Makedonijoje! Įsidėmėtina, tais pačiais, 1254 m., jis ištėkina savo seserį į Valuinę... Ar nebuvo tai jau no pirmgimio desperatiškas protestas, pirmosios Mindaugo žmonos vaikų pasitraukimas iš namų, kur įsiviešpatavo jauna, taip įtakinga ir tur būt, graži, pamotė? Tai tik spėjimas, bet įvykių ir datų sutapimas jį stačiai verčia daryti. Deja, šaltiniai čia visai tyli. Drauge su Mindaugu žuvo Rėplys ir Gerstutis, tada Vaišvilkas skuba į Lietuvą tėvo vainiko... ir pats tragiškai žūsta įsiūbavusioj kunigaikščių kovoje dėl valdžios.

Netaip jau ilgas Mindaugo viešpatavimo laikotarpis — 1230-1263 metai — o sukaupia savyje tiek stambių, dramatiškų ir tragiškų įvykių. Mindaugas ir Morta — verti šekspyriškos plunksnos!

Ir pati Morta, toji valinga, įtakinga tolimo viduramžio lietuvė nusipelnė didesnio dėmesio.

Karalienė Morta lyg iš granito iškalta statula ženklina mūsų istorijos pradžią, istorijos, kurioje per ilgus šimtmečius greta vyrų dalyvavo ir veikė, mylėjo ir kentėjo dažnai pamirštos ir vyrų paunksmėse nustelbtos — moterys.

Buvusią "Moters" redaktore
p. STASĘ PRAPUOLENYTĘ
ir p. John William Chamberlain Bunker,
sukūrusius šeimos židinį, nuoširdžiai svei-
kina ir linki gražaus ir laimingo gyvenimo

**KLK Moterų D-jos Centro Valdyba,
"Moters" Redakcija ir
Administracija.**

Dail. Jadvyga Paukštienė,
Ankstyvas pavasaris
prie ežerėlių,
(aliejus)

SONĖ TOMARIENĖ

Džentelmenas

Klara pridėjo laikrodėlį prie ausies: nebuvo girdėti nė jokio tikėjimo. Bus sustojęs. Ji beveik apsidžiaugė: dabar vėl galės pereiti koridorių ir pasižiūrėti sieninio laikrodžio. Tai užtruks gal minutę. O jeigu būdinėioji slaugė prakalbins, gal ir penketą. Penkios minutės mažiau, kol atsidarys operacinio kambario durys, taip kietai užtvertos, pro kurias jau valanda neišsina nei daktaras, nei slaugė. Ten, ant operacinio stalo... Bet apie tai nereikia galvoti. „Nieko negalvoti“, sakė daktaras Gimbutas. „Nieko nesirūpinti“. Negalvoti sunku. Mintis, lyg rentgeno aparatas, kiau- rai mato per tas baltas suveriamas duris: veidas užmerktomis akimis, kruvinos kempinės...

Koridoriaus gale bruzdėjimas. Iš keltuvo iš- eina du policininkai ir susirūpinęs internas. Jis išveža neštuvus. Klara prisiploja prie sienos, praleisdama juos. Vienas policininkas be mili- nės. Ja užklota neštuvuose gulinčioji. Tamsūs plaukai išsirangę ant prieglavio, užklodami vei- dą. Mėlyna milinės rankovė kadruoja. Kada- ruoja nuleista ranka, pro neštuvų kraštą nusvi- rusi. Klara negali atitraukti akių nuo tos rankos. Ji mažutė, žemėta, nulaužytais nagais, kruvino-

mis panagėmis. Milinė truputį užkliudo Klarą, truputį pasislenka, ir išnyra nuogas gulinčiosios petys. Klara susipurto. Atrodo, kad po miline kitų drabužių nėra.

Policininkas, tas be milinės, yra jaunas ir augštas. Klara turi pakelti galvą, žiūrėdama į jį. Judviejų akys susitinka, ir jis, staiga nulei- dęs savašias, parausta. Lyg būtų kuo nusikaltęs. Nusuka veidą į šalį ir paskubina žingsnius. Balta slaugė plačiai atidaro duris ir su internu įveža neštuvus į kambarį. Policininkai palieka stovėti prie durų. Jaunasis nusiima uniforminę kepurę ir nosine šluosto kaktą. Vyresnysis sunkiai sėda- si ant suolo. Abudu tyli. Už valandėlės slaugė iš- neša milinę. Ji purto galvą.

— Be sąmonės.

Iš už kampo atskuba daktaras. Slaugė atidaro jam duris ir pati įeina. Klara atsisėda šalia poli- cininkų.

— Kas atsitiko? — ji klausia. Nors beveik aišku.

Policininkai pasižiūri vienas į kitą. Senasis aštriomis mėlynomis akimis apžiūri ją nuo gal- vos iki kojų. Akimis išmatuoja jos penkių pėdų

augšti, laibutį liemenį, melsvą eilutę, baltą pavasarinę skrybėlaitę ir aplink ją apsivijusias geltonas garbanas. Žiūrėdamas tiesiai į akis, palin-guoja galva:

— Radome skersgatvyje. O tu, vaike... Mer-gaitės turi būti atsargios, atsargios...

Klara išplečia akis. Atrodo, jis ją bara. Ji jau-čia raustanti.

— Mano motina operacinėje. Visą valandą laukiu...

Policininkai pagyvėja. Jaunasis net nusišyp-so. Jiedu pradeda klausinėti, kodėl, kas, kaip... Visus tuos klausimus, kurie paprastai klausiami ligoninės laukiamajame. Lyg Klara būtų sena pažįstama, lyg jiems be galo rūpėtų jos motinos liga. Atrodo, jie visai pamiršę tą, kurią atvežė miline užklotą. Lyg nenorėtų visai nei kalbėti apie ją, nei jos prisiminti.

Slaugė atidaro duris.

— Atsigavo. Bet labai silpna.

Policininkai, lyg pastūmėti, įneria kambarin. Pareiga. Pareiga sužinoti vardą, pavardę. Kur ir kas verks, jei išves baltą drobule apklotą, ne-bejudančią. Kuo vardu vaikas, kuris veltui šauk-sis motinos. Kaip vadinasi tėvai, kuriems duoti žinią, kad ateitų ir, nukloję drobulę, pažintų su-stingusį veidą ir mažas žemėtas rankas. Kaip pavardė vyro, kuris eis eisenoje pats pirmasis, juodu šešėliu akyse ir kerštu širdyje...

Policininkai išeina. Jiedu rūstūs. Veidai tam-sūs. Jaunasis laiko rankoje popieriaus lakštą. Ar užrašė ten pavardę? Klara nedrįsta klausti. Jiedu praeina pro šalį, į ją nepažiūrėję. Paskui išeina daktaras ir internas. Paskutinė — slaugė. Ji tyliai uždaro duris, lyg bijotų pabudinti ką miegantį. Ji tokia jauna dar. Veidas — lyg būtų ką brangaus praradusi. Klara pradrišta:

— Kas jai atsitiko?

Slaugė atsidūsta. Ji ištaria tik vieną žodį.

Paskui dar nueidama:

— Numirė.

Klara sėdi pastyrusi. Taip, ji supranta viską. Ji yra mačiusi laikraščiuose: "Tamsiame skers-gatvy už sandėlio rasta moteris..." Bet laikraštį paskaityti visai kas kita. O matyti tą kadamuo-jančią iš po milinės ranką...

Staiga ji pašoka. Operacinės durys atsidaro. Dr. Gimbutas! Taip, jis. Veidas toks rimtas, nu-vargęs. Klara susigūžia, lyg laukdama smūgio. Daktaras pamato ją, ir Klaros širdis suplazda. Iš džiaugsmo dabar. Nes jis pradėjo šypsotis, jis jau iš tolo jai linkčioja. Bus pamatęs siaubą jos veide.

— Viskas gerai. Viskas bus gerai.

— Ar galiu mamą pamatyti?

— Ne, ne dabar. Rytoj. Dabar eik namo ir miegok ramiai.

Klara verkia. Ji dėkoja daktarui nesurištais sakiniais. Ji nori parodyti jam savo džiaugsmą ir dėkingumą, bet kažin kokia užtvanka širdy at-sivėrusi, ir ašaros byra nesulaikomai. Daktaras

tapšnoja jos skruostą vaistais dvelkiančia ranka. Klara norėtų tą ranką bučiuoti.

— O daktare, aš tokia laiminga...

Daktaras šypsosi ir liepia eiti namo. Ir mie-goti. Nes vėlu. Ar Klara žino, kuris laikas? Jau po vidurnakčio.

Klara atsisveikina. Koridorius staiga toks šviesus. Vaistų kvapas mielas. Maudamasi pirš-tines, ji sustoja prie budėtojos stalo.

— Miss Weber, operacija pavyko.

Miss Weber sakosi laiminga. Labai laiminga. Ji šypsosi ir iš tolo dar pamoja ranka, kai Klara uždaro sunkias stiklines duris.

Lauke šviesu. Mėnesiena. Kvepia sprogtan-čiais pumpurais ir jaunais lapais. Paukščiai tu-rėtų giedoti. Bet naktis: Klarai rodosi, kad jie miega susiglaudę savo mažuose lizdeliuose ir sapnuoja saulę. Klara stovi ant laiptų ir giliai įkvepia vėsus orą. Šiąnakt miegos ramiai.

Ji susikiša rankas į apsiaustėlio kišenaites. Truputį vėsu. Žingsniai garsiai aidi gatvėje, bal-tų batelių augštos kulnys greitai kaukši cemen-tu. Toli nužžia autobusas. Ji nevažiuos. Pareis pėsčia. Tik keturi blokai, o naktis tokia graži, šviesi. Ji praeina išilgai ligoninės mūrų ir pasu-ka dešinėn. Dar trys ir pusė bloko. Štai, ir tas dailusis namelis, kur po langais žydi dafodilės.

Ir pamačiau staiga aš būrį
auksinių dafodilių...

Jos mėgstamos gėlės nuo pat gimnazijos lai-kų, kai išmoko šį eilėrašį. Tik metai, kai ji bai-gė mokyklą. O dabar pono Brauno sekretorė. Geras jis žmogus. "Žinoma, neateik, Miss Klara, jei mama susirgo". Todėl rytoj darban neis. Bet poryt, žinoma. Reiks daug pinigų. Operacija, li-goninė. Kad būtų tėvas gyvas... Bet apie tai nereikia galvoti. "Nesirūpink, Miss Klara", kal-bėjo ponas Braunas, kai ji pašaukė jį telefonu vakare. "Tu gera sekretorė, pakelsiu algą". O daktaras: "Suprantu, suprantu. Viena dirbi. Pa-lauksiu, nesirūpink". Kokie žmonės geri...

Mėnesienoje dafodilės ne auksinės, bet pilks-vos. Klara sustoja ir žiūri į miegantį namą. Da-fodilės stovi ramiai, gal irgi miega. Nešoka, kaip anos paežery iš eilėraščio. Ji stengiasi užuosti jų kvapą ir šypsosi: kvailute, dafodilės nekvepia. Jai pasidaro taip gera, kad ji tyliai susijuokia.

Ant vejų juodas šešėlis. Jis pajuda. Ne, tai ne šešėlis, bet... Taip, tikrai, tai didysis šuo! Ji jį pabudino! Ar bėgti? Ne, bėgti negera, tada jis gali vyti... Klara pyksta, kodėl užmiršo šunį. Dieną išsilenkė kita gatvės puse, bet šią-nakt užmiršo, kad prie to dailiojo namo yra tas baisusis šuo. Ir kodėl jo nelaiko būdoje? Arba pririšę? Ne, rytoj ateis čia ir pasiskųs savinin-kui. Išbars jį gerai. Šitaip bauginti žmones su tokiu dideliu, baisiu šuniu... Jis nė nemano ramiai gulėti. Klara pasisuka eiti ir pro petį mato, kad šuo atsikelia ir suka tiesiai į ją. Ge-riausia, sako, nekreipti dėmesio, eiti sau, lyg nematytum. Tada jis gal nebeseks. Bet jei griebis

kąsti? Visur tamsu. Už namo didelis sandėlis per visą pusę bloko. J. Smith and Co. Warehouse. Viskas uždarinėta ir tamsu. O toliau skersgatvis ir už jo naujai statomas namas. Dieną ten kaukšėjo ir barškėjo, vaikštinėjo išsitepę mūrininkai, nešiojo lentas baltašvarkiai staliai. Dabar tik balkšvas mūras, tartum vaiduoklis, tamsiomis kiaurymėmis spokso.

Šuo jau seka iš paskos.

Tyloje pasigirsta dūzgimas. Klara atsisuka: juodas automobilis išlenda iš už kampo. Na, gyvename mieste. Jai dabar juokas iš savo baimės. Atvažiuoja žmonės, ir ji šuns nebebijo. Ji galėtų sušukti ir paprašyti, kad jie šunį nugintų. Bet to nedarys. Juk ji ne maža mergaitė. Bet, tiesą sakant, kai jis taip tyliai paskui ją selina... Betgi, šitokie žmonės, kurie taip dailiai turi nudažę savo namelį ir augina dafodiles, išrikiuotas tiesia linija aplink langus ir dviem puslankiais aplink laiptus, šitokie žmonės negali turėti blogo šuns. Be abejo, geras šunelis. Gal jam nusibodo vejoje gulėti, sumanė pasivaikščioti...

Bet kodėl automobilis nevažiuoja pro šalį? Pro kampą prašovęs net cypdamas, jis dabar ima stoti. Klara pasisuka pažiūrėti. Priešakinėje sėdynėje sėdi du. Sėdi susigūžę. Skrybėlės ant akių užmaukšlintos. Apykaklės pakeltos. Staiga automobilis apsisuka U vingiu ir nukriokia atgal. Klara sustojusi pasižiūri. Bepročiai! Šitaip lėkti! Neduok, Dieve, pakliūti tokiems skersai kelio. Keista, kodėl jie taip staiga susisuko? Jai kažin kodėl neramu. Juk šuns nebebijau, raminasi save. Tai ko bijau? Apykaklės pastatytos ir skrybėlės užmaukšlintos? Neatrodo, kad būtų geri žmonės... O Klara, kvailoji! Vėsu, užtai apykaklės pastatytos, žinoma. Iš po mėlynos milinės kadamuoja ranka... kruvinais nagais, žemėta... Šalin... Nervai šiandien išvargę...

Klara paskubina žingsnį. Sandėlio durys užrakintos didele spyňa, o langai geležiniais pinučiais apraizgyti. Kad vaikigaliai neišdaužytų... Kvepia dulkėmis ir alyva. Klara eina arti artienos. Ji mūrinė ir saugi. Vėl automobilio užimas. Sustoja. Matyt, tie patys. Gal savo gatvės neatseka...

Ir staiga baimė! Baimė didelė, kaip šmėkla, užauga iki dangaus, užstoja mėnesį ir užtemdo žvaigždes. Tamsiame skersgatvy stovi juodasis automobilis. Taip aiškiai juoduoja prie naujojo balkšvo mūro. Nebaigti mūrai kaip griuvėsiai. Kyšo lentos, lyg baidyklių sustingusios rankos, iškeltos į dangų. O baimė, suspaudusi širdį, gniaužianti kvapą... Gerklė užveržta, kojos supančiotos, ji nebežino, ar einanti, ar stovinti...

Kaip didelis juodas voras stovi automobilis tamsoje ir laukia. Laukia jos, mažos, švelnios muselės. Kad sugautų, o paskui numestų kur tamsioje vietoje... Kad jaunas policininkas, užklojęs miline, atvežtų žemėtą ir kruviną liginėn...

Vienas voras sėdi tinkle, o antrasis pamūriu

DANUTĖ MICKUTĖ - MITKIENĖ

PRIE IŠBLĖSUSIO ŽIDINIO

O žemė — žemė motina,
Mes sakome: dangus augštai,
Jos veide pats save matai,
Ir tai tave pasotina.

Mes sakome: širdis kalta,
Jai duoklę atiduodame...
O ji taip mainos: čia šalta,
Vėl gundanti, lyg nuodėmė.

Mes statėme ir griovėme,
Ir laidojom griuvėsiuose.
Rankas sunėrę stovime
Prie židinio išblėsusio...

Atomais, televizijom
Taip veržiamės į priekį mes,
O Tavo meilės vizijų
Širdim nebepasiekiamo.

Žmogaus širdie—paklydėle,
Akla ir nesiryžtanti!

Kai Meilė — tokia didelė —
Ant kryžiaus mirti grįžta vis.

PASKUTINIS LAIŠKAS

Rašau šį vakarą dar vieną laišką,
O raidės, raidės tos kreiviai padrikę,
Kaip tas gyvenimas nūn toks neaiškus,
Kuriuo širdis mana, lyg laime, tiki.

Kartą, labai seniai, čigonės akys
Būrė iš rankos man, iš veido spėjo:
Tu turto didelio staiga neteksi...
Tada juokiausi aš — jo neturėjau.

Vieną vidurnaktį pravirko vėjai,
Gimtaisiais vieškeliais audra atrūko...
Bailiai virpėdama tu man šnibždėjai:
Mamyt, pridenk skara mano veiduką...

Ir vėl atsimenu, kaip tu prie kluono,
Ant tako purvino, lietum nulyto,
Rankute nusviedei žiedą raudoną,
Kojyte sutrypei į purvą glitų.

Nesupratau tada, o tu žinojai
Didžiulį slėpinį, tokia mažutė:
Kad žemės vieškeliai paraudonuoja,
Kad žemę užpila raudonos liūtys...

Ir išsipildė man čigonės burtai,
Kai nuo gaisrų šviesi saulė aprūko...
Kodėl, Brangiausioji, prarastame turte,
Ašai nepridengiau Tavo veiduko?

Rytą ir vakarą. Naktį ir dieną,
Regiu sapnuos Tave, Mylima, Miela!
O kad atneštų kas žinią bent vieną,
Rašant laiškėlį šį vakarą vėlų!

Šį paskutinį jau, lyg baltą skarą
Laiškėlį įteikiu melsvam balandžiui,
Kuris su vanagu už Taiką deras,
Deras, ir ginčo to vis neišsprendžia...

Stovyklaujančios aplanko Fatimos Marijos šventovę Putnamo sodyboje.

atslenka... Kiekvienas jos nervas ima drebėti, kiekviena gysla įsitempia... Staiga ji pastūmėta. Šiltas, gauruotas sutvėrimas pastumia ją gatvės pusėn. Tai šuo. Jis įsoko tarpan jos ir tamsojo šešėlio, selinančio pamūriu. Šuo atkiša didelę galvą ir ima urgėti. Jis urzgia baisiai. Nuo urzgimo dreba visas jo kūnas. Jo juodi plaukai virpa, pasišiaušę ant keteros. Šuo išsišiepęs. Iltys baltos ir blizga mėnesienoje. Jis urzgia, tartum gauruota, milžiniška širšė. Juodasis šešelis prisiglaudžia prie mūro ir sustoja. Jis laukė mažos bailios muselės, nesitikėjo urzgiančios širšės, didelėmis iltimis. Šuo išsižiojęs žengia vieną žingsnį pirmyn. Šešelis traukiasi.

— Baili! — sako iš automobilio.

— Asile! Jis gal pasiutęs.

Iš automobilio nusikeikia.

— Velniąs žinojo, kad ji turi šunį!

Šuo žengia dar vieną žingsnį. Juodojo šešėlio jau nėra, ir automobilio durys smarkiai užsitrenkia. Klara jieško ant šuns sprando ir drebančiais pirštais stipriai nutveria odinę antkaklę. Šuo kaip marmurinis, nejuda. Išsišiepusi urzianti statula grąsina šokti ir sutraiškyti juodąjį vorą. Automobilis nuūžia.

Šuns raumenys atsileidžia. Jis dabar duodasi vedamas gatve. Kaip avinėlis eina jis šalia Klaros. Klara skubina, skubina, skubina! Balti batukai švysčioja cementu, šuo ristele bėga. Dar

tik pusė bloko, ir ten ant kampo vaistinė. Bet ir ten tamsu. Kodėl tamsu, kodėl? Jau po dvylikos, ji atsimeną. Ne, šviesu. Uždaryta, bet šviesa palikta. Jai darosi jaučiau. Kokia miela elektros lempa dega ant kampo... O toliau didelis apartamentinis namas. Koridoriuje dega šviesos. Šviesūs pirmojo augšto langai, ir trečiame augšte šviesu. Jei reiks, galėtų įbėgti ir paspausti skambutį.

Priešaky šlepsi žingsniai. Jos ranka tvirčiau suspaudžia šuns antkaklę. Ateina susigūžęs žmogus, truputį netvirtais žingsniais.

— Hai, Klara!

— O, Mr. Stevens! — Toks mielas mielas Mr. Stevens. Jis pardavinėja laikraščius kampinėje būdelėje. Senukas. Šlepsi eidamas. Klara pajunta jam didelę meilę.

— Kokį puikų šunį turi, Klara. — Jis pakaso šuns galvą. Šuo vizgina uodega.

— O taip. Jis labai puikus šuo. Bet ne mano.

— Ne?

— Tik palydi mane namo.

— Ho-ho-ho. — Mr. Stevens toks mažas senutis, o juokiasi storu balsu. — Džentelmenas lydi panelę namo! Ho-ho-ho! Kad nebijotų viena pareiti! Well. vėlu. Labanaktis, Klara. Būk gera mergaitė. — Jis nušlepsi tylia gatve, o žingsniuose dar skamba juokas.

Ir štai — jos namai. Už stiklinių durų blizga

Motina ir duktė brendimo amžiuje

Paskaita skaityta
Kanados Liet. Katalikių Moterų D-jos
Prisikėlimo parapijos skyriaus
susirinkime š.m. balandžio 19 d.

Perkaičius Margaret Mead knygą „Jaunuolės subrendimas Samoajoje“ (Coming of age in Samoa), atrodo, kad subręsti yra vienas lengviausių dalykų gyvenime. Papročiai ir tradicijos nereikalauja tokių audringų pergyvenimų, kokius sutinkame mūsų Vakarų pasaulyje „teenager“ kultė.

Priartėjus tam tikram laikui, jaunuolė iškilmingomis ceremonijomis būna priimta į moterų pasaulį. Nuo to laiko ji turi gyventi taip, kaip jai liepia to krašto išdėstytos ir apibrėžtos taisyklės. Ji jaučiasi saugi jų prisilaikydama.

Vakarų civilizuotam pasauliui subrendimo procesas yra pagrįstas kitokiais pamatais, ne kaip primityviame krašte. Mes vertiname individualizmą ir demokratiją. Jei mes sutiksime su tomis pažiūromis, kad mūsų kultūroje subrendimo perijodas yra gan audringas, pažvelkime, kokius šeimos ir visuomeninius reikalavimus turi pergyventi mūsų jaunuolės, kad galėtų išsikovoti subrendusios moters vardą.

Kaip žinome, kad jaunuolė yra maždaug skaitoma nuo 13-19 metų ir tas perijodas yra paskutinis žingsnis prie galutinio subrendimo. Tuo

laiku jaunuolės kūne vyksta labai daug fizinių pasikeitimų, kurie turi daug reikšmės jos jausminiam, dvasiniam ir kultūriniam pasauliui. Jos kūnas įgauna kitas formas. Žiūrėdama į savo kūną, beveik negali savęs pažinti: jos jausmai ir jausmai yra pasikeitę, kaip prieš metus ar dvejus. Jai visa aplinka rodosi svetima, skirtinga ir tiesiog nesuprantama. Per tuos pasikeitimus ji prarado savo buvusį familiariškumą ir saugumą, kurį ji turėjo anksčiau ir jautėsi saugi.

Ji turi prisitaikinti prie skirtingo kūno pavidalo ir taip pat prie būsimos motinystės pareigų. Ką jaunuolė apie save galvos ir ką ji jaus, daug priklausys nuo to, kaip jos motina ją yra paruošusi moteriškumo ir motinystės gėriui ir kiek ji supranta apie šeimą. Jos mintyse gali kilti įvairiausių klausimų: Ar tas mano kūno pasikeitimas yra geras ar blogas reiškinys? Ar aš pati sau patinku? Ką kiti žmonės galvoja apie mane ir apie mano naują išvaizdą? Ji gali stumti nuo savęs visokias mintis, bet nuo vienos minties ji tikrai nepabėgs — tai nuo jos moteriškumo.

Jei jaunuolė buvo savo motinos paruošta sutikti subrendimą, kaip grožį ir gėrį, tai tikriausiai ji jausis laiminga ir patenkinta, tapdama moterimi ir būsima motina.

Kaip jau anksčiau buvo minėta, kad mūsų civilizacijoje yra pabrėžtos individualizmo teisės ir kiekvienas žmogus kuria sau gyvenimą tokią, koks jam atrodo geriausias ir naudingiausias, bet žinoma nestatydamas į pavojų kitų, vien tik dėl savo asmeniškų naudų. Mūsų kultūra yra sumaišyta su laisve ir kontrole.

Pažvelkime, kaip mūsų jaunimas naudojasi ta laisve ir kontrole. Mes labai dažnai primenam mūsų dukterims, kad jos jau užaugusios ir reikalaujame, kad jos ir elgtųsi kaip subrendusios. Teorijoje visos esame įsitikinusios, kad jaunuolės subrendimas gali praturtinti ir pagražinti

šviesa. Klara sustoja. Šuo žiūri į ją ir vizgina uodega. Ji lenkiasi, abiem rankom apkabina šuns kaklą ir bučiuoja jį į galvą. Švelnūs juodi plaukai pakutena nosį.

— Šuneli, mano šuneli! Tu mielas mielas, geriausias šuneli!

Šuns akys taip arti jos akių. Ramios, geros, rudos akys.

Klara atsidaro stiklines įeinamąsias duris. Išsiima raktą iš balto rankinuko. Šuo tebestovi. Ji atsirakina vidines duris ir atsidariusi pažiūri atgal. Šuo staiga apsisuka ir pamažu nubėga. Atgal, tuo pačiu keliu, kuriuo ją atlydėjęs.

Klara atsidūsta. Duris uždariusi, ji pajunta, kad visas kūnas — akmuo, o širdis — smarkus kūjis. Ir palaidinė prilipusi prie nugaros. Lipant laiptais reikia prisilaikyti turėklų. Staiga ji nutraukia pirštinę ir apžiūri ranką. Ranka mažutė,

balta. Nagai rausvi, dailiais ovalais nukarpyti, panagėse balti pusmėnuliai. Nei žemių, nei kraujo... Jai pasidaro silpna. Bet praeis. Tai tik išgąstis. O rytoj... Taip rytoj būtinai nueis į tą namą su dafodilėmis ir suras šuns savininką. Ir dėkos jam, ir girs jo šunį, puikų šunį. Tą džentelmeną. Ir žmogus šypsosis, bus laimingas. Jam patiks, kad giria jo šunį, jo mielą šunį. O šuo žiūrės geromis rudomis akimis ir vizgins uodega. Todėl, kad nemoka kalbėti. Bet kam džentelmeniui kalbėti!

Jeigu bus vėjas, dafodilės nuolankiai lankstysis jam. Jos nestovės sustingusios, kaip šiandakt. Jos nesiklausys prislopinto motoro ūžesio, bet supsis saulėje, linguodamos auksines galvas:

— Sveika, Klara, laimingoji Klara. Tavo rankos baltos, tu vaikštinėjai šviesiomis gatvėmis. Nes sustojai pasižiūrėti į mus, miegančias šokėjas, kai mirtis sukosi už kampo.

ateities gyvenimą ir kultūrą, jeigu jai bus leista pražysti ir išsivystyti normaliai, bet nepagreitinti ar nesulėtinti tą brendimo procesą.

Bet ar mes išlaikome tą balansą kasdieniniame gyvenime? Yra atvejų, kad mamytės nori matyti savo dukreles dar mažytes, arba jos nori, kad dukterys tik greičiau užaugtų ir apleistų namus.

Suprantama, kad mūsų jaunuolės turi prisitaikinti prie visuomeninio gyvenimo. Leidžiame joms grįžti vėliau į namus vieną ar kitą kartą savaitėje, leidžiame eiti pasižioti, duodame joms savaitpinigių, kad jos pradėtų mokytis, kaip tvarkytis su pinigais. Duodame joms šiek tiek laisvės, kaip jos turi savo laisvalaikį praleisti, gali eiti į kaikurias vietas be tėvų priežiūros. Tėvai tikisi iš dukters, kad ji jau pradės svarstyti savarankiškai kaikuriuos savo gyvenimo klausimus, todėl leidžia jai pasireikšti ir daryti sunkesnius sprendimus. Bet kaip tik tuo metu kada tikimės, kad mūsų dukros pradėtų savarankiškai gyventi, jų psichologinis pasaulis nėra dar paruoštas toms pateiktoms laisvėms ir motinos pačios pradeda abejoti jų nesaugia ir nevirta gyvenimo būkle.

Jei dukra parodo per daug savarankiškumo, tai nuolat primename jai, kad ji esanti dar per jauna, kad nusimanytų, kas jai reikia ir ko nereikia daryti.

Brendimo metu kiekviena jaunuolė nori atsipalaiduoti nuo ryšių, jungiančių ją su motina ar bendrai su šeima. Iš vienos pusės ji jaučiasi dar netvirta, kad galėtų pažvelgti į gyvenimą realiai be baimės, iš kitos pusės ji nori pasirodyti, kad ji galinti būti savarankiška. Būti savarankiškai, reiškia pačiai daryti svarbius gyvenimo sprendimus, bet tai yra surišta su didele baime — ji nori užaugti ir subręsti, bet kartu ir bijo.

Paaugusi jaunuolė nori susitikti su vaikinais. Bet ir čia motina jai primena, kad ji dar per jauna tokiems dalykams ir kad ji dar paspėsianti. Jos mintyse kyla klausimas, kodėl mano mama uždeda man suaugusios pareigas, o kai aš noriu su berniuku susitikti, ji sako man, kad aš dar per jauna.

Draugystės plaikymas su priešinga lytimi tuo metu nėra pagrįstas fizinio subrendimo pamatais, bet santvarkos pagrindais — vadinasi, bendruomeninis grupės santykiavimas tarp mergaičių ir vaikinių.

Jaunuolė skiria dažnus pasimatymus su vaikinais ir keičia partnerius gana dažnai, norėdama išbandyti ir patirti, ar ji patinka vyriškai lyčiai ir ar jai jie patinka. Psichologai sako, kad toks merginos poelgis nėra kas kita, kaip tik noras atsipalaiduoti nuo motinos ir šeimos. Ir kad ji dar nepajėgi spręsti gyvenimo klausimų, ji stengiasi užmegzti ryšius su jaunuoliais, kad nepasiliktų viena pati.

Teorija sako, kad motinų pareiga padėti dukroms šiame bandymų laikotarpyje, neslopinti jų

mėginimų, bet suteikti dukteriai moralinę pagalbą ir užtikrinti, kad pasitikime jos tvirtu gerumu.

Motinų troškimas yra, kad dukros užaugtų sveikos ne vien tik kūnu, bet stiprios moraliai ir dvasiniai. Jų noras užauginti dukrą pilną ištvermės ir laimingą. Kiekviena motina tikisi iš dukters, kad ji pajęgtų skirti tiesą nuo klaidos, gėrį nuo blogio, teisingumą nuo neteisybės, laimę nuo nepadėjimo. Bet nepamirškime, kad išaugti į pilną moterį trunka ne vienus ar duėjus metus, bet tai užtrunka daug ilgiau, ir kad pats brendimas iššaukia visokių emocijų ir dvasinių kovų bei sąmyšių.

Dejuojam ne kartą, kad nesuskumbam bėgti kartu su mūsų dukterimis ir kad jų pasaulėžiūra į gyvenimą yra kitokia, nekaip mūsų. Gyvenimas bėga, papročiai ir tradicijos keičiasi palyginus su mūsų jaunystės dienomis. Mes stengiamės kaip nors užpildyti tą tarpą, kuris skiria mus nuo mūsų dukterų. Taisome plyšius, pildome griovius, šokame per vagas, kad kaip nors pajęgtume pasiekti tą vieškelį, kurį pasirinko mūsų dukra.

Bet vienos motinos nėra pajėgios viską padaryti. Pažvelkime į šių dienų šeimą, į jos struktūrą ir kaip ji pasikeitė nuo mūsų jaunystės laikų šeimos. Šiandien šeimos gyvenimas gali būti sulygintas su privačios įmonės vienetu. Kur tik pažvelgsime, vis girdime, kad kiekvienas turi gyventi sau ir savarankiškai, bet tuo tarpu visas pasaulis ir visi žmonės liko priklausomi nuo įvairiausių politinių ar ekonominių ar filosofinių pakraipų. Mes daug daugiau praleidžiame laiko kitiems dalykams, bet labai mažai šeimai. Šių laikų gyvenimo filosofija: materializmo ir vaizbos idėjos. Kur tik pažvelgsime, materializmas ir nauda. Ši dvasia skverbiasi į mūsų jaunuolių širdis, ir kiekvienas stengiasi tas idėjas įpiršti mūsų jaunimui. Motinos pačios kartais nejučiomis įkvepia materializmą savo vaikams. Gyvenimo santvarka pasikeitė, ji nėra pagrįsta krikščioniška dorybe. Jaunuolė mokosi ne to, ką mes jai sakome, bet ką ji mato, kaip elgiamės. Jaunystė yra pilna kūrybingos dvasios, jaunystė yra pati ištikimiausia ir našiausia savo pareigose žmonijai. Mūsų dukterys jieško pasitikėjimo mumyse ir žmonėse, bet ar daug to pasitikėjimo beliko mumyse?

Mūsų dukros semiasi sau stiprybės iš mūsų sekmingų pavyzdžių, bet ne vien tik iš mūsų meilės joms. Vaizbos ir dolerio pasaulis pagriebia iš mūsų jaunuolių viską, bet labai mažai ką joms beužmoka. Visa tai neatsitinka per vieną naktį, bet tas vyksta pamažu. Jei motinos ir žmonija nesugebės įkvėpti kilnių idealų mūsų jaunimui, tai būkime tikros, kad jos jieškos laimės materialistinėse gėrybėse, kad galėtų laikinai užmiršti ir pripildyti esančią tuštumą ar pabėgti nuo taip sunkaus jas slėgiančio slogučio — nepasitikėjimo mumis ir žmonija.

Antanina Gustaitytė -

Šalčiuvienė

Gyvendamos Lietuvoje džiaugėmės mūsų tėvynės laisvės dienomis ir drauge su kasdien augančia ir turtėjančia tėvyne žengėme į geresnį ir šviesesnį gyvenimą, kupiną vilties dar laimingesnių ateities dienų. Šiandien, tik prisimename ir gyvename tomis praeities dienomis, kurios kaip ir toli likusi mūsų tėvynė ir ten likusieji artimieji visad kelia liūdesį ir nuolatines nerimo mintis.

Kai karo audros ir nepakeliamos aplinkybės atskyrė mus vienus nuo kitų, todėl dabar, kuomet patiriame apie likusius tėvynėje, apie jų išgyventas kančias ir nelauktai perankstyvą mirtį — itin yra skaudu, kad negalėjome jų atsispyrimą su šiuo pasauliu apverkti, su jais atsisveikinti ir su atitinkama pagarba juos palaidoti. Todėl ir ši savo straipsnį skiriu neseniai mirusiai vienai iš pirmųjų mūsų tautos veteranų Antaninai Gustaitytei - Šalčiuvienei, neužmirštamai motinai, pedagogei, rašytojai, visuomenininkei bei Augštąjį Mokslą Baigusią Moterų Sąjungos pirmininkei.

Kai kėlėsi nepriklausoma Lietuva, Antanina Gustaitytė buvo jau pilnai išaugusi ir pasirengusi gyvenimui, augštai išsimokslinusi ir su visa savo jaunystės energija stojo į mūsų jaunos valstybės ir tautos atstatymo darbą, mokytojaudama ir dalyvaudama visuomeninėje veikloje, kur tik ji buvo reikalinga.

Bendrai, lietuvė moteris, neturėjo dėti daug pastangų ir vargo išsikovoti sau lygias teises su vyrais. Jie priėmė moteris talkon ir į bendrą darbą. Atsikūrus nepriklausomai Lietuvai, lietuvė

Klausimas kyla, kaip galėtume padėti mūsų dukroms subręsti ir kad santykiavimas tarp motinų ir dukrų pasiliktų kilnus ir gražus. Peršasi tokios išvados: Pirmą — jei vienbalsiai sutinkame, kad brendimas mūsų civilizacijoje yra sunkus, tai turime pripažinti, kad visokios dvasinės kovos yra neišvengiamos. Antra — jaunuolei vienai yra tai per sunku pakelti ir ji yra reikalinga mūsų paramos. Trečia — pats gyvenimas uždeda labai sunkią našta jai, kurios ji nepajėgia nešti, mūsų pareiga yra jai kūrybiniai ir konkretūs padėti.

moteris stojo greta vyro prie atstatomojo valstybės darbo.

Lietuvos moterys, vygdamos savo paskirtį, jau ir prieš nepriklausomybės laikus buvo suorganizavusios į įvairias kultūrines bei labdaros organizacijas, o nepriklausomybės laikais lietuvių moterų įvairių organizacijų išaugo gan didelis skaičius.

Lietuvės, išėjusios augštąjį mokslą dar prieš nepriklausomybės laikus Rusijoje ir kitur užėmė įvairias svarbias ir įtakingas vietas įvairiose profesijose. Ir Lietuvoje baigusios universitetą ar atitinkamo lygio akademines mokyklas, tikslu toliau lavintis, geriau viena kitą pažinti ir organizuotai sėkmingiau dirbti Lietuvai bei reprezentuoti lietuvių inteligentę-akademikę plačiame pasaulyje, buvo įsteigusios Lietuvos Augštąjį Mokslą Baigusią Moterų Sąjungą. Ši sąjunga nuo pat įsisteigimo dienos buvo Tarptautinės Augštąjį Mokslą Baigusią Moterų Sąjungos nariu žinomos International Federation of University Women vardu, kurios vyriausia būstinė buvo Londone. Ši organizacija apėmė viso pasaulio augštąjį mokslą baigusias moteris.

Kai 1935 m. baigusi Lietuvos universiteto Teisų skyrių, įstojau į šią sąjungą, radau jai vadovaujančią žinomą pedagogę O. Krikščiūnienę (buv. žemės ūkio ministerio žmoną), dabar gyvenančią Čikagoje. Valdybą sudarė: dr. Kalvaitytė - Karvelienė, Gudavičienė (dr. Gudavičiaus žmoną), dr. Lašienė ir teisininkė Garolienė. Neužilgo po mano įstojimo į sąjungą buvo renkama nauja valdyba, Lietuvos Augštąjį Mokslą Baigusią Moterų Sąjungą pirmą kartą išrinkta Antanina Gustaitytė-Šalčiuvienė, kurios garbingą atminimą ir noriu čia atžymėti bei supažindinti su jos asmenišką gyvenimo savybėmis.

Ilgus metus vesdama susirašinėjimą su užsieniais, pažinau ją ne tik oficialiuose šios sąjungos susirinkimuose bei posėdžiuose, bet nekartą teko viešėti pirmininkės gan prabangiuose namuose ir pajusti jos kaip namų šeimininkės, motinos ir intelektualės moters gyvenimą. Jos gyvenimas buvo visuomet darbingas ir kūrybingas. Savo santykiuose su šeima ji buvo nepaprastai švelni ir maloni, bet drausminga ir griežta savo sūnui ir dukrelei. Kai jos namuose apsilankydavo gan didelis būrys svečių įvairių profesijų ir padėčių, ji visuomet rasdavo minutėlę laiko su kiekvienu šiltai ir nuoširdžiai pakalbėti ir pasidalinti įvairiais reikalais. Jos širdis buvo kilni ir jautri vargstantiems ir ligoniams. Šios problemos yra gvildenamos jos gausioje beletristinėje kūryboje, pedagoginėse knygose, straipsniuose paskelbtuose periodinėje ir neperiodinėje spaudoje. Turėjo dovaną gražiai kalbėti ir jos kalbose lengvai galima buvo pajusti platų išsimokslinimą, gilų mintyją ir širdies didžiadiavasiškumą. Todėl Lietuvos Augštąjį Mokslą Baigusią Moterų Sąjungą išsirinko ją pirmininke. Vadovaudama šiai sąjungai Šalčiuvienė rūpinosi, kad ji augtų, stiprėtų

Lietuvos Augštąjį Mokslą Baigusių Moterų Sąjungos senoji ir naujoji valdyba 1936-1937 m. Iš kairės į dešinę stovi: p. Paužuolytė (ekonomistė), dr. Lašienė (VD un-to Meodincinos fakultete vyr. asistente), teisininkė El. Armanavičienė-Armanienė; II-je eilėje sėdi: dr. Kalvaitytė-Karvelienė, teisininkė Garolienė; III-je eilėje sėdi: pedagogė Gudavičienė, a.a. Antanina Gustaitytė-Šalčiuvienė, pedagogė Krikščiūnienė, pedagogė Ancevičienė.

ir užimtų svarbią vietą mūsų visuomeniniame gyvenime. Pirmiausia ji rūpinosi, kad visos lietuviškos moterys, baigusios augštąjį mokslą, s-gai priklausytų, nes tikėjo, kad organizuotu darbu galima būtų pasisakyti svarbiais mūsų valstybės tvarkymo ir įstatymdavystės reikalais, kaip liečiančiais šeimos, jaunimo auklėjimo, mokyklų tvarkymo, sveikatingumo ir kt. Ji tvirtai tikėjo, kad ši s-ga kaip vienintelė tos rūšies organizacija glaudžiai turėtų palaikyti ryšį su Tarptautine Augštąjį Mokslą Baigusių Moterų S-ga ir kitomis panašios rūšies organizacijomis. Ji matė reikalą dalyvauti jų šaukiamuose užsienyje posėdžiuose, konferencijose ir stengėsi tokias šaukti mūsų krašte. Todėl man einant užsienio sekretorės pareigas, ji griežtai reikalavo laiku ir tvarkingai atsakyti įvairius klausimus, atsiųstus raštus, anketas ir panašiai. Be to, 1939 m. rugpjūčio mėn. su Šalčiuviene vyko į V-ją pasaulinę Tarptautinės AMBM S-gos konferenciją, kurioje dalyvavo nepaprastai didelis skaičius augštąjį mokslą baigusių moterų iš viso pasaulio. Mūsų pirmininkė susilaukė didelio populiarumo, nes buvo aktyvi konferencijos metu diskusijose ir lanksčia parncūzų kalba nesivaržydavo pareikšti savo nusistatymo vienu ar kitu diskutuojamu klausimu.

1938 m. vasarą man teko atstovauti Lietuvos akademikos Tarptautinės Moterų S-gos 22-me Tarybos posėdyje, įvykusiame Londone. Užmezgus ryšius, tų pat metų žiemą, mūsų s-gą vizitavo Tarptautinės AMBM S-gos I-jį vicepirm. chemijos dr. Adamovicz, kurią globojo Kaune Šalčiuvienė su savo vyru prof. Petru Šalčiumi.

Netekus Klaipėdos krašto, Tarptautinė AMBM S-ga atsiuntė reikšmingo turinio užuojautos ir padėsinimo laišką, į kurį S-gos pirm. Šalčiuvienė lygiai gražaus turinio laišku atsakė.

Tik tie keli bruožai rodo, kaip Lietuvos AMBM S-gos pirm. Šalčiuvienė pasišventusiai ir sėkmingai vadovavo šiai s-gai.

Prasidėjus karo audroms Europoje, jau ne taip dažnai susitikdavome, nes nebetikras rytas užgulė mūsų gyvenimą: mūsų pasikalbėjimo temos buvo nebetikros ir rūpestingos. Žuvus Lietuvos valstybės suverenumui, jau nebedrįsime daugiau susitikti ar svarstyti s-gos reikalų, nes mūsų darbas jau buvo sustabdytas. Nutrūko mūsų ryšiai su laisvuju pasauliu ir su Tarptautine AMBM S-ga. Vėliau ir mes pačios buvome vienos nuo kitų atskirtos ir išblaškytos po visą pasaulį. Pirm. Antanina Gustaitytė-Šalčiuvienė su savo vyru liko Lietuvoje ir labai daug vargo, rūpesčių, skausmo ir skriaudų patyrė.

Ypač buvo skaudu patirti iš jos jauniausios sesutės ir mano mielos draugės p. Tautvilienės, kad ji mirė vieniša ir tik globojama bei slaugoma ir jos laidotuvėms besirūpinančia mano mokslo draugės teisininkės A. V., kuri irgi po ilgų metų kančių Sibire, grįžusi į Lietuvą neberado nei savo vyro, nei vaikų.

Nors jos kūnas ilsisi mūsų vargo prislėgtoje tėvynėje, bet jos laisvę ir teisingumą mylinti didžiadvasiška širdis ilgai bus gyva mummyse, jaunesnėje kartoje. Aš esu tikra, kad jos didžiausias noras ir gilus troškimas būtų, kad mes išsinešę laisvės principus į laisvą pasaulį, visos augštąjį mokslą baigusios lietuvaitės vėl atgimtume ir susiorganizuotume bei tęstume tuos tikslus ir idealus, toliau reprezentuodamos lietuvių-akademikę plačiame pasaulyje, viena kitą pažintume, lavintume ir tobulintume ir svarbiausia, rastume būdų pasitarnauti Lietuvos laisvės bylai.

ŽVILGSNIS ! MODERNŲJŲ KŪRINIŲ

Jau daug kam žinoma, kad impresionizmas 19 š. Prancūzijoje, menas išsiveržęs į gamtą, vadovaujasi išpūdziais, šviesos efektais, lengvu teptuko pabraukimu, grynomis spalvomis, kurio atstovai yra Renoir, Monet, Pissarro ir kiti.

Post impresionizmas tęsinys impresionizmo, tik plačiau apimantis spalvomis ir tvirtesni, ryškesni piešinio kontūrai, pvz. Van Gogh, Gauguin ir kiti.

Ekspresionizmas pražydo Vokietijoje. Vaizduojama primityviau, individualiau, ypač drąsūs teptuko pabraukimai. Ryškesni dailininkai: Beckmann, Heckel.

Fauvizmas — tąsa post-impresionizmo. Jis pasižymi dar skaidresniu, laisvu, grynu koloritu ir suprantamu piešimu, pvz. Matisse.

Primityvizmas, sekimas primityvių tautų meno; suprastintas piešinys iki vaikų piešinio; Rousseau, Pickett.

Kubizmas — sulaužant normalių daiktų pavidalus, sukonstruojant keliuose pavidaluose, keliais vaizdais tame pačiame plate ir tuo pačiu laiku, tą patį daiktą ar vaizdą. Ryškūs atstovai Picasso, Braque.

Abstraktinis menas — iškraipymas, pradedant realistiniais daiktais prieinama iki visiškai nedaiktiškumo. Formos laisvė.

Abstraktinis ekspresionizmas — kuris tik grynai drąsiomis spalvomis didžiulėse drobėse reprezentuojamas, be jokio piešinio.

Surrealizmas — vaizdavimas fantastinių iki detalių vaizdų, daiktų, bet kurie neatitinka gyvenime. Kaip toks yra žymus dailininkas Selvadore Dalli.

Pagaliau purizmas — geometrinėmis linijomis, figūromis jieškojimas ritmo.

Yra daug moderniojo meno krypčių, kurių aptarimus gali nusakyti patys moderniojo meno darbai. Bet svarbiausia, kaip juos suprasti, įvertinti, kaip jais grožėtis, pagaliau, kaip priprasti prie jų, kad nereiktų pečiaus traukyti arba, kaip buvo mūsų žiūrėtojų prasitarta: nusispjovęs ir išėjęs iš Niujorke suruoštos lietuvių parodos, kuri, reikia priminti, buvo ne kraštutinio moderniojo meno paroda.

Nekeliant nė vienos meno srovės, krypties į augštybes, reikia pripažinti, kad modernusis menas nepatenkina eilinio žiūrovo ir ne todėl, kad šio laiko menas kraipomas, laužomas arba teplojamas, bet greičiausia dėl to, kad žiūrovas ne

tik kad neišgyvena ir neįsijaučia, bet net neįžiūri tai, ką kūrėjas pajėgia išgyventi ir įžiūrėti gyvenime — gamtoje. Nevienodai eiliniai žiūrovai įžiūri gyvenimą, bet beveik be išimties įžiūrimos išorinės ypatybės gamtoje, o net ir kūrinyje, pvz. paveiksle. Pirkliui krinta į akis portreto deimantai, moteriškei — šukuosena, suknelė, kitam vėl naturmorto gausumas gėrybėmis, kaip sidabriniai indai, brangūs vaisiai ir t.t. Rečiau išgyvenama, kas darosi už tų daiktų arba kiaurai įžiūrima per tuos daiktus paveiksle arba pagaliau pačioje gamtoje.

Modernusis menininkas nesitenkina sustoti ties gamtos rėmais, jis jaučia ir net įžiūri už tų rėmų, daiktų ir daiktuose dar kažką ir kad gyvenimas nesibaigia vien tik tuo, ką mūsų akis apėpia, jis yra daug komplikutesnis, refleksingas, po viršutiniu lobiu yra tikresnis ir neištirtas gyvenimas, kurį jo vidujinė jėga deda pastangas pagauti ir perkelti savo drobėn savaip. Tad žiūrint į modernųjį kūrinį, savaime aišku, nesurandama tų išorinių ypatybių, kurias kūrėjas, kaip uždangą nustūmęs, jieško perspektyvinės gyvenimo paslapties ir visiškai savaip perkelia į drobę, savaip panaudodamas medžiagą įvairiais nenumatomais kitiems būdais, kad tik išryškintų jo pergyventą gyvenimo permatomumo nuotaiką. Nenuostabu, kad pripratusiems prie tradicinio meno, modernistų menas yra atstumiantis, šaltas, o gal net baisus, nes gi sunku priartėti prie kūrėjo vidaus pasaulio.

Šiuo progreso metu, kada žmogus, net žeme nesitenkina, jo smalsumas permatomumui ypač didelis. Taip moksle, taip mene tas reiškiasi. Moderniajam kūrėjui yra tiesa, kad gyvenimas nesibaigia matomu paviršutiniškumu. Tą patį žmo-

Dail. Jadvyga Paukštienė

Portretas (kaseinas)

gų kūrėjas mato tuo pačiu laiku keleriopą; ritmo, plokštumų ir formų kombinaciją perkelia į savo drobę. Šitaip jo vieno buvo įsijausta, pergyventa ir sunkiau suprantama kitiems. Todėl modernaus meno kūrinys yra uždaras tol, kol susipažįstama su kūrėjo perteikta nuotaika, tik jo paties vieno nuotaika, be jokių įtakų, be jokių tradicijų, be jokių, tuo labiau, pataikavimų ar apskaičiavimų. Tai grynas kūrėjo išradimas, kuo toliau, giliau permatyti, pajusti formas ir intelektualiai perduoti į viešumą. Niekas neįstengs pakreipti kūrėjo savistovumo, nes jis kuria tą, ką neįstengia kitas giliau permatyti, o tuo labiau neįaučia, kokiu būdu tai įmanoma perteikti. Kūrėjas tuo pačiu metu permato ir perteikia, kaip tik jis vienas jaučia gamtą, daiktus, visiškai individualiai. Be jokių kartojimų. Tai švarus nuo įtakų, individualus menas.

Iš kitos pusės moderniojo meno kūrėjas, nors knisiasi nežinioje, numato, jaučia per vaizdą dar ir dar vaizdus ir pavidalus, daiktus ir vis tuo pačiu metu, bet visa tai apglėbiama medžiagine apimtimi, todėl modernusis menas yra materialistinis. Tenkinamasi tik gamtoje, kiek įmanoma, daugiau paslapčių surasti, pajusti, kuo giliau, kuo toliau nuo akies, kiek įstengiama, rasti naujo. Tai objektų ir subjektų daugiakartiniai veiksmai, junginiai, susiraižymai ir net prieinama prie nedaiktinių reiškinių, kuriuos kūrėjas momentais pagauna daiktų detalėse arba net cheminėse reakcijose.

Tad nenuostabu, kad religinis menas šiuo lai-

ku tapo pačiu silpniausiu. Nors modernistai entuziastingai reiškiasi religiniame mene, bet tik per medžiaginius reiškinius, šio laiko įtakoje neįstengia toliau, kaip už materializmo ribos, pergyventi - įsijausti. To išdavoje šių laikų bažnyčiose sunkiau būtų aptarti, kurio laipsnio menas. Vyrauja daugiausia pritaikomasis, be pretenzijų ir ypatingų problemų menas, arba stačiai pigūs gaminiai, kurie nepriskiriami niekur.

Priekaištas mūsų visuomenei dėl meno nesupratimo, o dailininkams dėl perdavimo ne meno kūrinių, atsiremia ne tik dėl paviršutiniško žvilgtelėjimo į gamtą, daiktus ir net paveikslus, bet ir į nenorą gilintis meno problemose.

Paveikslas be sprendžiamų meno problemų yra ne kūrinys, tai gaminy. Ne menas, bet amatas, mėgėjiškumas. Rimtas dailininkas niekada nepaneigs nei vienos srovės, krypties darbo, jei jis yra kūrinys, jei jame yra ne tik kūrinio galia, bet ir supratimas, kas neatskiriama visam menui. Kaip nėra to paties Picasso kiekviena linija geniali, taip iš dalies teisinga jo pastaba, kad ne visos Louvre pudruotos krenolinos yra augštos meno vertės kūriniai.

Menininkas - kūrėjas taip pat bando. Ir net visą savo kūrimo laikotarpį paveda bandymams. Kūrėjui neįmanoma vietoje stovėti. Šiuo laiku moderniojo meno kūrėjai ypatingai nesitenkina tuo, kas jau žinoma, pasiekama. Jieškoma iki mirties. Gimsta nauji kūrėjai, o su jais nauji vadinamieji nerimai, nepasitenkinimai, vėl jieškoma, vėl nauji laikotarpiai, kryptys, srovės.

Dail.
Jadviga
Paukštienė,
Čikagos
namai
(aliejus)

Medicinos profesorė

dr. Vanda Tumėnienė

Medicinos prof. dr. Vanda Tumėnienė

Nepriklausomos Lietuvos organizavimosi laikotarpyje dr. Tumėnienėi teko atlikti nemažai darbų pediatrijos srityje. Pirmas svarbus uždavinys buvos kovoti su kūdikių ir vaikų mirtinumu, kuris buvo labai augštas po karo. 1924 m. ji organizavo valstybinę vaikų ligoninę Kaune ir ją vedė; tais pačiais metais buvo pakviesta organizuoti tuomet steigiamojo universiteto vaikų katedrą ir ji skaitė paskaitas studentams apie vaikų ligas. Vaikų ligoninės patalpose organizavo vaikų kliniką, kurią vedė 20 metų, iki 1944 m., kai teko apelisti Lietuvą.

Vanda Tumėnienė gimė Anykščių valsčiuje, Slavėnų ūkyje. Baigė Kaune gimnaziją, 3 metus studijavo matematiką Bestuževo Augštuosiuose kursuose Petrapilyje, vėliau Berne, Šveicarijoje, studijavo mediciną 1906-11 m. ir baigė medicinos daktaro laipsniu. Petrapily, išlaikiusi valstybinius egzaminus, įgijo praktikos teises Rusijoje. Ji dirbo įvairiose ligoninėse Šveicarijoje, Prancūzijoje ir įgijo vaikų ligų specialybę dirbdama Berno ir Berlyno vaikų klinikose.

Po I-jo Pasaulinio Karo — 1918 m., grįžo Lietuvon. Čia dirbo Vilniuje atskirose ligoninėse. 1920 m. persikėlė į Kauną ir buvo pakviesta Sveikatos departamento vesti sanitarijos skyrių. Vėliau keturis metus buvo Sveikatos departamento vicedirektorė. Tuo pat laiku ėjo vaikų klinikos ir universitete vaikų katedros vedėjos pareigas, pirmiau docentės, vėliau ekstra ordinarinio ir nuo 1941 m. ordinarinio prof. laipsniu.

1933 m. dr. Tumėnienė pastatė namus ir įsteigė privačią vaikų ligoninę Basanavičiaus parke ties Kaunu, bet esant svarbiam reikalui dr. Tumėnienė perorganizavo ją į privačią tbc vaikų sanatoriją su 100 lovų. Sanatorija veikė septynis metus, o dr. Tumėnienė buvo paskirta jos direktore. Dar ir dabar ta sanatorija tebetarnauja Lietuvos vaikams dr. Kriaučiūnaitės vedama.

1935 m. dr. Tumėnienės pastangomis įsteigta Lietuvos Vaikų Gydytojų Draugija, deja, 1940 m. bolševikų uždaryta. Dirbdama apie 20 metų universitete dr. Tumėnienė paruošė visą kadrą vaikų gydytojų.

Ji taip pat buvo pirmoji Augštojo Mokslo Moterų Draugijos ir Aboliucionistų Draugijos pirmininkė; parašė nemažai darbų ir populiarių veikalų pediatrijos srityje. Lietuvių Katalikių Moterų Draugija išleido jos knygą "Tavo kūdikis", jos buvo atspausdinta 10.000 egzempliorių.

Antrai bolševikų okupacijai artinantis dr.

Tumėnienė apleido Lietuvą. Austrijoje ir Vokietijoje dirbo įvairiose miesto ir vaikų ligoninėse. Atvykusi į Ameriką taip pat dirbo savo mėgiamąjį darbą. Nors gavo leidimą N.Y. valstijoje verstis gydytojos praktika, bet dėl įvairių priežasčių ten nepersikėlė, o apsigyveno Čikagoje ir nuo 1954 m. pasitraukė iš medicinos darbuotės.

Bet ir dabar dr. Tumėnienė yra veikli ir domisi bei rašo iš savo srities. Jos adresas: 7052 So. Maplewood, Chicago 29, Ill., USA.

GABRIELA MISTRAL

Poemas de las Madres — Motinų poemos
(iš ispanų kalbos vertė Emilė Pasalantė)

ŽEMĖS VEIDAS

*Anksčiau nebuvo pastebėjusi tikrojo žemės veido.
Žemė tai moteris su kūdikiu ant rankų (savo padariniais plačiuose nariuose).*

*Pradedu suprasti motiniškumą daiktuose.
Kalnas, kurs į mane žiūri, yra taip pat motina: vakarinė migla, kaip jos kūdikis, žaidžia ant jo pečių ir kelių.*

Dabar prisimena man šaltinėlis lygumoje. Jo gilioje tėkmėje girdžiu dainuojant dar nematomą srovę. Ir aš esu kaip tas šaltinis — savo srauniuose jaučiu dainuojant tą mažytį upokšnį, kurio srovei dalinu savo kūno narvelius tol, kol šis upokšnis išvys dienos šviesą.

Moterys visuomeniniuose baruose bei moksle

M. VARNIENĖS PEDAGOGINIO DARBO AUKSINIS JUBILIEJUS

Marija Varnienė - Kuraiytė žinoma pedagogė Lietuvoj savo Montessori sistemos vaikų darželių organizavimu. Montessori sistema leidžia vaikui daugiau savarankiškumo. Auklėtojas tik prižiūri vaiko pastangas dirbti ir kurti.

Ši sistema įnešė daug naujo į vaiko sielos formavimą. Per vaiką siekiama išugdyti geresnį žmogų ir tuo pačiu pa-keisti visuomenę gerojėn pusėn.

M. Varnienė dirba pedagoginį darbą jau penkiasdešimt metų ir turi lietuvių tautai didelių nuopelnų. Todėl šio garbingo jubiliejaus proga norėtume lietuves motinas supažindinti su jos pastangomis išauklėti garbingą lietuvių bei gerą žmogų imant bendrąją prasmę.

Jubiliate yra gimusi Lietuvoje stambaus ūkininko dvarininko šeimoj. 1904 m. baigė valstybinę Petrapavlovsko gimnaziją Petrapilyje. Turėjo linkimą į medicinos mokslus, bet tėvo mirtis suklaidė jos planus. Po tėvo mirties silpnos sveikatos pataisyti išvyko į Šveicariją, kur savo sesers paveikta pasirinko pedagogiką.

Grįžusi į Rusiją 1910 m. baigė gimnastikos ir pedagoginių žaidimų kursus Petrapilyje. Gavo vietą Maskvoje, kur mokytojavo, vakarais lankydama universitetą, gilindamasi į pedagoginius mokslus.

Praktinį darbą su vaikais pradėjo 1912 m. su prof. Šackiu ir prof. Malinova, organizuodama vaikų aukštelių vedėjų kursus bei jiems vadovaudama. Aukštelės veikė pačioje Maskvoje bei apylinkėse.

Didžiojo karo metu buvo mergaičių bendrabučio vedėja Voroneže. Grįžusi į laisvą Lietuvą dirbo Vytauto Didžiojo gimnazijoje Vilniuje.

M. Varnienė Montessori sistemos vaikų auklėjimo veiklą Lietuvoje pradėjo 1928 m. Kaune. Tais pačiais metais ji suruošė vaikų darbo priemonių

parodą Kaune, pademonstruodama visuomenei Montessori darbo metodus. Vėliau šios vaikų darbo priemonės buvo išstatytos Žemės ūkio parodoje, už ką ji gavo premiją — sidabro medalį.

Pati Montessori sistemos kursus baigė Romoje 1930 m. Grįžusi tuojau surengė šios sistemos vaikų darželių - namelių vedėjų kursus. Juos baigė 16 kursančių. Įsteigė Montessori draugiją, kuriai priklausė daug šviesuomenės bei vaikų tėvų. Įsteigė šios sistemos mokyklą jau prie veikiančių Montessori namelių. Išleido ir pirmąją Montessori sistemos mokyklos laidą 1940 m.

Okupavus Lietuvą sovietams vaikų nameliai buvo nacionalizuoti, bet Varnienė buvo palikta juose ir toliau dirbti. Todėl šios sistemos darbas nenutrūko nei vokiečių okupacijos metu Varnienės pastangomis.

Antrą kartą Lietuvą okupuojant sovietams, Varnienė su savo vyru prof. A. Varnu ir mokytoja D. Petrutyte apleidžia gimtąjį kraštą ir pasitraukia į Vokietiją.

Karui pasibaigus 1946 m. Liet. B-nės Komitetas pakvietė M. Varnienę vėl suorganizuoti vaikų darželių kursus. Ji vėl pagamino vaikams darbo priemonių ir įkūrė darželį - namelius. Surengė tremtyje ten pat šių priemonių parodą. Parodos lankytojai buvo nustebinti mažų vaikų darbais.

1949 m. Varnienė su šeima atvyko į JAV-bes. Apsistojo Čikagos mieste ir ten iki šiol tebegyvena.

Čikagoj kaikurį laiką dirbo šeštadieninėje mokykloje prie šv. Mykolo parapijos, kur surengė didingą vaikams Kalėdų eglutę. Surengė eilę paskaitų mokinių tėvams. Bet tikrovė vertė šio darbo atsisakyti ir keletą metų teko dirbti fabrike, kas įgalino gauti senatvės pensiją.

Tikras pedagogas pasiilgsta mokyklos. Taip ir M. Varnienė su savo mokytoja D. Petrutyte vėl organizuoja vaikų darželį - namelius ir kuria Montessori draugiją. Ji susilaukė didelio pritarimo Čikagos visuomenėje: tuo klausimu yra daug rašoma spaudoje. Stengiamasi įkurti vaikų darželį - namelius.

Garbingai Jubilitei tenka tik palinkėti savo ilgų metų pedagoginę praktiką aukoti lietuvių išievių vaikui, kuris didmiesčio sūkuriuose jos taip reikalingas.

Zuzana Juškevičienė.

Juzė Daužvardienė-Rauktytė, Lietuvos konsulo Čikagoje žmona, gimė 1904 m. liepos 22 d. Worcester, Mass., JAV valstybėse. Viena iš 10-ties žymiausių moterų veikėjų Čikagoje.

J. Daužvardienė 1921 m. baigė vidurinę mokyklą Worcesteryje, 1924 m. išklaušė psichologijos kursą Massachusetts universitete, 1932 m. gavo teisių bakalaurą laipsnį. Dirbo "Amerikos Lietuvis" administracijoje ir redakcijoje 1928-1933 m. Buvo North American Civic League for Immigrants skyriaus vedėja, dirbo socialinėje apsaugoje.

Juzė Daužvardienė

Turėdama įvairių gabumų ji daug metų dirba lietuvių visuomenėje. Ji buvo deklamuotoja, vaidintoja, akompaniatorė, choristė, vėliau pati vedė chorus ir mokytojavo vidurinėse lietuvių mokyklose Worcesteryje. Yra daug padėjusi įvairioms lietuvių organizacijoms ir išgavusi lietuvių reikalams vietą omerikiečių spaudoje. Pravedė įspūdingą lietuvių dieną Čikagoje. Čikagos mokslo ir pramonės muzėjaus programoje lietuviškos kalėdinės eglutės iniciatorė ir kasmetinė rengėja.

Plačiai dirba kultūriniuose bei visuomeniniuose parengimuose. Dalyvauja lietuvių spaudoje.

Marija Rudienė žymi Amerikos lietuvių veikėja yra pavyzdys kaip galima išlikti lietuviui ir dar turėti didelių nuopelnų savo tautai. Leiskime kalbėti jai pačiai apie jos jaunystę ir turiningą vaiklą:

"Gimiau Westwille, Illinois. Mano tėvelis, Matas Juozaitis, ir mamytė, Magdalena Gudinitė, atvyko į Ameriką XX amžiaus pradžioje. Susipažinę, po poros metų, sukūrė šeimą Pensilvanijos valstybėje. Mano vyro Antano tėveliai irgi atvyko į Ameriką XX a. pradžioje į Pensilvanijos valstybę. Antano tėvas, Martynas Rudis, vedė Barborą Griciūtę. Po 6 metų atvyko į Čikagą nuolatiniam apsigyvenimui.

Reikia pastebėti, kad anais laikais daugumas mūsų lietuvių atvykdavo į Pensilvaniją, čia kiek pabuvę pas gimines ir draugus, kiek susipažinę su Amerikos gyvenimu, išvykdavo toliau savo laimės jėskoti.

Mano tėveliai yra kilimo iš Kauno apskr.: mamytė iš Mauručių, o tėvelis iš Veiverių.

Antano mamytė — iš Lieplaukės, Plungės apskr., o tėvelis iš Pagramančio parapijos, Raseinių apskr. — abu žemaičiai, paveldėję iš protėvių žemaitišką konservatyvų būdą.

Mano tėvelis Matas Juozaitis mirė, kai aš turėjau tik vienerius metus amžiaus ir aišku negalio prisiminti jo to tauraus lietuvi, kuris paliko šviesų atminimą mūsų šeimoje, kaip pasako-

Pedagogė Marija Varnienė

Marija Rudienė, žymi katalikų veikėja Čikagoje

ja vyresnieji mano broliai ir sesuo. Taurus patrijotas išlaikęs lietuviybę iki savo mirties. Šeimoje skambėjo lietuviškos dainos ir buvo puoselėjamas pamaldumas.

Mano mamytė pasiliko našlė su penkiais vaikais, kurių mokymas ir auklėjimas užgulė ant jos pečių, o taip pat ir išlaikymas didelės šeimos: trys sūnūs—Jonas, Juozas ir Martynas, duktė Ona ir aš jauniausia Marija.

Su tikru lietuvišku pasiryžimu ir dvasios tvirtumu mamytei teko sunkias gyvenimo sąlygas nugalėti ir sveikai ir laimingai pačiai užauginti ir išmoksinti savo šeimynėlę.

Mamytė atvyko į Čikagą, kai aš buvau jau 9-rių metų amžiaus.

Baigiau pradžios mokyklą Nekalto Prasidėjimo Panelės Švenčiausios parapijoje. Lankiau ir baigiau Šv. Kazimiero Akademiją (dabar Maria H.S.), o vėliau baigiau De Paul Universitetą.

Nuo pat pradžios mokyklos laikų, nuo pradžios jaunystės dalyvavau iš pamėgimo lietuviškame veikime, Lietuvos meilė buvo skiepijama mano mamytės nuolat savo vaikų širdyse. Dar maža mergaitė būdama jau dalyvavau Seselių Kazimieriečių mokykloje ruošiamuose lietuviškuose vaidinimuose, vakarėliuose, kur skambėjo lietuviška daina.

Šv. Kazimiero Akademijoje seselės Kazimierietės mus mergaites mokė lietuviškų dainų, statė lietuviškus dramos veikaliukus ir operetes. Tais laikais daug patrijotinių pasaulinio ir religinio turinio kultūrinių pastatymų atlikdavo akademikės.

Lietuvių kalbos mokymas akademijoje buvo gerai pastatytas. Jei šią dieną moku gerai ir taisyklingai lietuviškai kalbėti ir rašyti, tai esu dėkinga seselėms Kazimierietėms, kurios mane išmokė ne tik taisyklingo lietuviško rašto, bet ir Lietuvos istorijos, geografijos. Ta Tėvynės meilė, kuri buvo įžiebta mano tėvelių, buvo nuolat seselių kurstoma ir ugdoma ir paliko širdyje liepsnojančią meilę ir pasiryžimą dirbti lietuviškai ir katalikiškai darbą.

Žinoma, daug mergaičių ir mano jaunystės bendralaikį irgi nenorėjo mokytis lietuvių kalbos, tai tos ir ne-

išmoko ir sukūrė šeimas su svetimtaučiais. Bet tos, kurios norėjo ir atsidavė seselių globai ir jų mokslinimui — išmoko. Jei šįandien mūsų jaunoji ateivių atžala sako, kad jiems sunku išmokyti tėvų kalbos, tai pamanykit, koks galėjo būti mums sunkumas, kada mes neturėjome grynai lituanistinių mokyklų, kaip dabar, kad yra. Mes neturėjome tėvelių, kurie mokėtų visi literatūrinės švarios lietuviškos kalbos.

Mano mama sakydavo man: "Vai, keli, mes išbėgom nuo vienos ugnies į kitą. Kai Lietuvoje buvo baudžiava, mums nebuvo galima mokytis skaityti ir rašyti, vėliau užėjo spaudos draudimas ir persekiojimai. Atbėgome į šį kraštą, jieškodami geresnio gyvenimo, bet ką suradom, kad buvom Amerikoje kitų tautų stumdami, patekom į to krašto ekonominius sunkumus ir vėl nebuvo galima siekti to, ko mūsų širdys troško. Jei mūsų kalba buvo pilna lenkiškų ir rusiškų žodžių, čia irgi nebuvo progos jos geriau išmokyti, bet jūs, vaikeliai, turit mokėti lietuviškai gerai ir grynai, nes sukūrėm jums čia Amerikoje mokyklas ir remsime seses, kad mūsų vaikučiai turėtų tinkamą auklėjimą".

Namuose negalėjom maišyti kalbų, turėjom tikta lietuviškai kalbėti.

Ir šįandien kada mes vaikai susirenkam pas mamą, niekas nedrįsta kitaip kalbėti, kaip tik lietuviškai.

Nuo mano 15 m. amžiaus aktyviai veikiau Lietuvos Vyčių tarpe. Su Vyčiais visuose parengimuose, išvykose kalbėjome tik lietuviškai, dainavome tik lietuviškas dainas, mokėme tuos, kurie primiršę lietuvių kalbos ir lietuviškų dainų.

Mūsų lietuviškos dainos skambėjo per Amerikos laukus... Mylėjom tėvų kalbą ir nebijojom jos vartoti seniau ir dabar ir tikimės išlaikyti čia lietuviybę ir kada bus laisva Lietuva, atvešime ją atgal į mūsų Tėvynę. Tokia yra mūsų svajonė, nors čia gimėme ir augome.

Mano visuomeninė veikla yra įvairi nuo mano jaunystės pirmųjų dienų.

Buvau Čikagos Lietuvių Moterų Klubu pirmininke nuo 1950 iki 1955 m. Ėjau Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos direktorės pareigas. BALFO direktorė jau 7 metai ir dabar dar esu. Maria High School alumniečių organizacijos buvusi pirm, o dabar vicepirmininkė. Amžina rėmėja visų katalikiškų vienuolynų Amerikoje. Narė Šv. Teresės Draugijos Marquette Parko parapijos. Narė Amerikos Liet. Romos Katalikų Susivienijimo. Centro valdybos narė Šv. Kryžiaus Ligoninės Rėmėjų organizacijos. Čikagos Augštesniosios Lituanistinės Mokyklos "Motinų Klubu" pirmininkė ir viena iš steigėjų. Taip pat dalyvauju ir vietinėse amerikiečių organizacijose. Girl scout tunto pirm., pereinamais metais buvau pakviesta į skaučių merg. Council centro vadovybę, į kurią kviečiami tik nusipelnę jaunimui asmenys. Priklaušau prie National Council of Catholic Women. Esu Centro valdyboje Little Flower Auxiliary — Amerikos moterų organizacijoje, kuri sudaro lėšas berniukams mokytis kunigų seminarijoje. Vieną dieną savaitę savanoriškai dirbu kaip mokytoja Christ of King School, kadangi jau seniai Čikagoje trūksta seselių mokytojų. Narė Profes-

sional and Business Womens organizacijos".

Be tų visų organizacijų, kurioms priklauso Marija Rudienė ir aktyviai veikia, ji turi šeimą keturių vaikų ir padeda vyrui jo darbe, vedama jų verslo įvairius darbus jų fabrike. Ši asmenybė nežino, kas tai poilsis ir gyventi savo malonumui, ką ji galėtų sau leisti, turėdama puikias materialines sąlygas. Kaip palengvėtų vargšų gyvenimas, kaip lietuviškas veikimas pagyvėtų, jei bent pusė to darbo kiekvieną jaustų pareigą padaryti.

Al. Rugytė.

Čikagos Augštesniosios Lituanistikos Mokyklos "Motinų Klubas" įsikūrė devintais mokyklos gyvavimo metais. To klubo tikslas — padėti mokyklai išlaikyti jaunimo tarpe lietuviybę, skiepyti tėvynės meilę ir pasididžiavimą savo garbinga kilme, rūpintis vasaros metu rengti mokinėjams kursus: siuvimo, kirpimo, virimo, rankdarbių, sporto, bei ruošti mokinėjams vakarus.

Šiam klubui nuo jo įsikūrimo vadovauja Marija Rudienė, kuri pirmoji leido savo dukterį Margaritą į šią mokyklą.

Motinų Klubas ne tik rūpinasi mokinių lietuviybę, bet ir padeda motinoms. Kiekvieną mėnesį skaitlingiems motinų susirinkimams kviečiamas prelegentas kalbėti jaunimo auklėjimo klausimais. Motinų klubo veiklą pajuto mokykla, mokinių drausmė pagerėjo, jaučiamas bendradarbiavimas mokyklos su lietuvių motina auklėtoja.

Ne visos lietuviškos motinos tai suprato, kiek daug motinų siunčia savo vaikus šeštadieniais uždarbiauti, ar palieka gatvėje. Tuo tarpu kiek yra našlių, kurios ir sunkiai materialiai versdamosi, leidžia savo vaikus į mokyklą per penktą metų kiekvieną šeštadienį.

Nors laiko tarpas nuo išvykimo iš tėvynės ir didėja, bet mokinių skaičius mokykloje taip pat kasmet didėja. Lietuviškoji Čikagos visuomenė, matydama mokyklos augimą, remia ją materialiai ir palaiko mokyklos parengimus gausiu atsilankymu.

Jaunimo Centras

Aštuonerius metus Čikagos Augšt. Lit. mokykla vargo svetimose patalpose, kurias keturius kartus turėjo pakeisti. T.T. Jėzuitai, kurie mokyklą remia nuo įsikūrimo dienos ir kurie buvo pirmieji šios mokyklos steigimo sumanytojai, matydami mokyklos reikšmę jaunimui, pastatė mokyklai puikias patalpas. Duosni lietuviška visuomenė suaukėjo \$8.000, už kuriuos nupirktas puikus inventorių. Mokykloje dirba 15 mokytojų. Mokyklai reikalingi tik vadovėliai ir aštuntais mokslo metais Mokytojų Taryba nutarė paruošti vadovėlius. Vadovėliai jau paruošti ir vienas iš jų spaudoje, kitas greit bus pradėtas spausdinti, dar du baigiami ruošti. Vadovėlių išleidimui buvo reikalingos lėšos. Marija Rudienė suprauto reikalą ir pažadėjo paskolinti \$4.000 keturių vadovėlių spausdinimo išlaidoms padengti. Toks jautrumas lietuviškos mokyklos reikalams vertas ne vien mokyklos pedagogų bei mokinių, bet ir plačios Čikagos visuomenės padėkos.

Al. Rugytė.

Alice Stephens ansamblis

Yra sakoma, jog "Daina nieko iš mūsų nieko neprašo, išskyrus tik tai, kad būtų išklaudyta". Viena dainininkių grupė, kuri per paskutinius devyniolika metų suteikė mums malonią progą "tik būti išklaudyta", yra Alice Stephens ansamblis. Nedaug, turbūt, JAV, o taip pat ir laikuriose Kanados srityse tėra lietuvių koncertų ir svarbių tautinių minėjimų lankytojų, kurie nebūtų girdeję ir gėręsi Alice Stephens ansamblio dainavimu.

Tačiau būtų nuostolis lietuviams, ypač ateinančiams kartoms, jeigu nebūtų suteikta galimybė pažinti, kokį svarbų vaidmenį Amerikoje gimusi ir augusi mūsų muzikė mokytoja Alice Stephens ir jos čia gimusių ir iš tremties atvykusių lietuvaikių dainininkių grupė vaidino lietuvių kultūriniame gyvenime.

Alice Stephens, turėdama turtingą dramatinį sopraną ir išėjusi gerą mokyklą, buvo viena pirmųjų mūsų solisčių. Norėdama patarnauti lietuviams siekiant muzikinio išsilavinimo, ji atidarė savo muzikos studiją Fine Arts patalpose Čikagos miesto centre ir pradėjo duoti pamokas.

Mokslo metams pasibaigus, ji rengė savo mokinių rečitalius, kuriuose pasireiškėdavo nemažai gražaus talento.

1940 m. ji sujungė savo jaunas dainininkes į vieną grupę, sudarydama su dvidešimt narių Alice Stephens ansamblį. Kopimas į meno viršūnes prasidėjo pačiais pirmaisiais metais. Pirmas svarbus pasirodymas buvo 1940 m. didžiojoje Chicago Tribune muzikos festivalyje, kur ši grupė laimėjo pirmą vietą Cook County, Ill., dalyvių tarpe. Nuo to laiko prasidėjo šio ansamblio rudeniniai ir pavasariniai koncertai. Pirmuose, 1943 m. Kimball Hall, 1944 ir 1945 m. Eighth Street Theatre ir 1946 m. Civic Theatre dalyvavo choras su solistėmis parinktomis iš paties ansamblio dainininkių. Vėlesniuose koncertuose buvo kviečiami žymūs pasauliniai artistai: 1947 m. Orchestra Hall — Anna Kaskas, 1948 m. — Polyna Stoska ir Algirdas Brazys,

Alice Stephens, solistė, muzikė, dirigentė

1949 m. — Susana Griška ir Ralfas Juška, 1950 m. Ipolitas Nauragis, Stasys Baranauskas ir Aleksandras Kučiūnas. Akampanistai buvo: 1940-45 m. Jonas Bejauskas, 1945-49 m. George Lawner, 1950 m. Aleksandras Kučiūnas, 1951 m. Genevieve Aleksiūnas - Mitchell, 1959 m. George Lawner.

Be šių metų svarbių koncertų, Alice Stephens dainininkės 1949 ir 1950 m. su dideliu pasisekimu dalyvavo Grant Park koncertuose. Be to, šis dainininkių būrys atliko programas - koncertus Niujorke, Philadelphijoje, Baltimore, Detroite, Clevelande ir kitur, taip pat Kanadoje — Toronte ir Hamiltone. Alice Stephens ansamblis taipgi nemaža prisidėjo prie vietos veiklos, atlikdamas programas kitų rengiamuose koncertuose bei radijo valandose. Pvz. vien tik 1944 m. choras turėjo 33 pasirodymus vieno sezono metu. Retą savaitgalį esti programa,

kurioje, jeigu ne visa grupė, tai paskiros dainininkės iš grupės nedalyvaudų. Chora sudaro vien tik mokyklą lankančios ir dirbančios lietuvaikės. Jos visa savo atliekamą laisvą laiką pašvenčia repetitijoms ir muzikos pamokoms.

Nenuostabu, kad kiekvienas jų pasirodymas scenoje yra šiltai priimamas ir gražiai įvertinamas netik lietuvių, bet ir kitataučių muzikos kritikų.

Alice Stephens atsidavimas ir gilus įvertinimas muzikos bei sugebėjimas įkvėpti tą jausmą kitiems, padarė šį ansamblį žinoma dainininkių grupe Amerikoje. Antra, ji reikalauja tobulumo. Toliau, Alice Stephens ne tik nebijo, bet nuolat ieško naujų kūrinių, nežūrint to, kaip sunkūs būtų jie išmokyti. Tuo būdu ji stengiasi supažindinti su mūsų kompozitorių kūryba bei parodyti mūsų kultūrinį lobį kitataučiams.

1955 m. — 15 metų sukakties proga, Alice Stephens ansamblis išleido ilgo grojimo plokštelę, pavadintą "Dainų skrynelė", įrekoruodamas klasikinius kūrnius ir originalias ištraukas iš lietuviškų operų. 1958 m. išleista antroji plokštelė, pavadinta "Iš Rūtų Šalės", kurioje įdainuota liaudies dainos ir kalėdinės giesmės.

1960 m. Alice Stephens ansamblis minės dvidešimtmetį. Ta proga jos ruošiasi didžiajam koncertui, kuris įvyks Orchestra Hall.

Jonė Bobinas.

Petronelės Orintaitės-Janutienės nauja knyga "Teofilė nuo Kražantės" spausdinama Argentinoje. Pasirodys už poros mėnesių. Ilustracijos dail. B. Vilkutaitės-Gedvilienės. Turinys iš nepriklausomos Lietuvos gyvenimo.

Rašytoja P. Orintaitė ilgesnį laiką gyvenusi su savo vyru ir sūnum Čikagoje, kur buvo įsigiję gražius namus, dabar keliai į Kaliforniją. P. Orintaitė-Janutienė dirbo Augšt. Lituanistinėje Mokykloje, Šatrijos ateitininkų meno draugovėje ir aktingai reiškėsi Čikagos kultūriniame gyvenime.

Teisių daktarė Elena Treiderytė-Armanienė balandžio mėn. išlaikė advo-

Čikagos Augštesniosios Lituanistinės mokyklos 8 klasės auklėtiniai su vedėja Ona Krikščiūniene Jaunimo Centre Tėvų Jėzuitų namuose.

katės egzaminus ir gavo teisę verstis praktika. Daug teko padirbėti siekiant profesijos ne sava kalba.

Dr. Armanienės pavyzdys rodo, kad yra nugalimos įvairios kliūtys siekiant profesinio pasiruošimo, šviesesnio gyvenimo. Linkėtina naujai daktarei gerai pasireikšti Baltimorės lietuvių visuomenėje. Be to, dr. Armonienė yra gera motina ir maloni namų šeimininkė.

Mergaičių vasaros stovykla Immaculata, R.F.D. 2, Putnam, Connecticut. Immaculata stovyklą veda Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserys. Pagrindinis tikslas yra ne tik sudaryti mergaitėms sąlygas išvykti iš dulketų miestų į gražią ir gaivinančią gamtą, bet gerai išplanuota programa padėti joms augti savo tėvų žemės pažinime ir meilėje, padėti joms dvasiniai bręsti bei ugdyti savo sugebėjimus ir charakterį.

Stovykla prasideda birželio 28 d. ir baigiasi liepos 26 d. — Lietuvių Susiartinimo švente.

Stovyklauti galima keturias arba dvi savaites (nuo birželio 28 d. iki liepos 12 d. arba nuo liepos 12 d. iki liepos 26 d.). Į stovyklą priimamos lietuvių kilmės mergaitės nuo 7 iki 16 metų amžiaus imtinai. Registracija vyksta nuo balandžio 1 d. iki birželio 1 d. Registruotis galima laišku arba asmeniškai atvykus. Registracijos mokestis \$10, siunčiamas kartu su registracijos lapeliu. Jis įskaitomas į savaitinį stovyklos mokestį. Įsiregistravus ir neatvykus, pinigai negrąžinami. Vietos rezervuojamos tik tada, kada gaunama registracijos lapelis ir mokestis. Kiekviena stovyklautoja pristato gydytojo liudijimą, išduotą ne anksčiau kaip savaitę prieš atvykstant į stovyklą. Savaitinis stovyklautojų mokestis \$25.

Visais informacijos reikalais kreiptis į N. Pr. seselės Putname.

Lietuvių vasaros stovykla Manchester, Mich., Chicago, Clevelando ir Detroito trikampyje, vyksta nuo liepos 12 iki liepos 26 d. naujoje lietuviškoje sodyboje — ALKF stovyklavietėje.

Mergaičių stovyklą veda Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys, kurios jau penkiolika metų sėkmingai auklėja mergaites Putnam, Connecticut vasaros stovyklose. Pagrindinis tikslas yra ne tik sudaryti sąlygas mergaitėms išvykti iš miesto dulketų gatvių į gamtą, bet poilsio ir žaismo darume skiepyti katalikišką ir tautišką dvasią mūsų jaunimui bei padėti ugdyti charakterį.

Stovyklos programa yra iš anksto gerai išplanuota ir pritaikyta to amžiaus mergaitėms, nes kaip psichologai sako, jaunimas turi turėti tinkamas sąlygas reikšti, parodyti ir ugdyti savo sugebėjimus.

Į programą įtraukta: dainos, šokiai, žaidimai, lietuvių kalbos ir literatūros promogėlės, rankdarbiai, laužai, links-mavakariai ir t.t. Paprastai stovyklautojos neturi per daug laiko nuobodžiauti.

Į stovyklą priimamos lietuvių kilmės mergaitės nuo 7 iki 16 metų amž. imtinai. Jaunesnės ar vyresnės priimamos tik su atskiru susitarimu ir turi būti pajėgios laikytis stovyklos tvarkos.

Savaitinis stovyklos mokestis \$20. Esant kelioms stovyklautojoms iš vienos šeimos daroma \$5 nuolaida kiekvienai už dvi savaites.

Stovykloje vietos rezervuojamos tik tada, kada gaunama registracijos lapelis ir \$5 registracijos mokestis. Įsiregistravus ir neatvykus registracijos mokestis negrąžinamas. Registruojama tik abiem savaitėmis. Kiekviena stovyklautoja pristato gydytojo liudijimą, išduotą ne anksčiau, kaip savaitę prieš atvykstant į stovyklą.

Iki birželio 20 d. laiškus rašyti: Sesuo M. Paulė, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Connecticut, USA. Stovyklavietės adresas: Lithuanian Youth Camp, 15100 Austin Road, Manchester, Mich., USA.

Čikagos Augšt. Lituanistinė Mokykla

švenčia šiais metais savo dešimtmetį. Ji buvo suorganizuota tėvų jėgų: kun. J. Borevičiaus, SJ, kun. J. Kidyko, SJ. Jiems talkininkavo mokyt. St. Rudys, V. Liulevičius, Monika Liulevičienė, dr. V. Manelis, kun. J. Patlaba.

Pirmasis tos mokyklos direktorius buvo Stasys Rudys, antrasis — Ben. Babrauskas ir nuo 1955 m. mokyklai vadovauja istorikė Alicia Rugytė.

Čikagos Augšt. Lituanistinė mokykla išaugo į rimtą lituanistinę švietimo įstaigą ir ją baigė virš šimto lietuviško jaunimo. Mokykla stengėsi bent daliai pasekti nepriklausomos Lietuvos vidurinių mokyklų programą.

Iš pradžių mokykla dirbo įvairiose patalpose ir turėjo didelių sunkumų. Tačiau devintaisiais gyvavimo metais mokykla persikėlė į pastovias patalpas Jaunimo Centre pas tėvus jėzuitus, su kuriais sudaryta 5 metų sutartis. Nupirktas naujas inventorių \$8.000 vertės. Šią sumą suaukojo Čikagos visuomenė.

Mokyklos vicedirektoriu yra kun. K. Pečys, SJ. Be to, dirba šie pedagogai: dr. Vanda Sruogienė, Ona Krikščiūnienė ir Ona Mickevičienė dėsto Lietuvos istoriją; lietuvių kalbą ir literatūrą — A. Šimaitienė, D. Velička, J. Masilionis ir S. Serapinas; B. Jonušas — dainas ir veda chorą; tautodailę — dail. Jadvyga Paukštieinė; tautinius šokius — Rasa Jonaitytė.

Be mokymosi visos klasės suruošė kultūrinės programas. Skaityta daug turiningų paskaitų. Mokiniai suaukojo laisvinimo reikalams \$57.

Tėvų komitetas suruošė puikią gegužinę ir vakarų-koncertą.

Mokykla kiekvienais metais baigia iškilmingai mokslo metus.

Šiais mokslo metais mokyklą lanko 315 mokinių. Mokytojų tarybą sudaro 15 mokytojų. Mokytojai J. Šimaitienė pasitraukus iš mokyklos, pakviasta D. Augienė lietuvių kalbą dėstyti ir Petronėlė Janutienė.

Tėvai Jėzuitai, dabartinė direktorė Alicia Rugytė ir visos mokyklos personalas deda didelių pastangų mokyklą iškelti į pirmos eilės lituanistinę švietimo įstaigą. Linkėtina gražių vasių gavinant lituanistinę dvasią jaunimo tarpe ir bendradarbiaujant su mokinių tėvais. Iš šios mokyklos turėtų išaugti nauji laisvos Lietuvos kūrėjai.

Bronė Jameikienė sėkmingai tęsia studijas Honolulu un-te Havajuose. Ji ruošia paskaitas studentams, pati gilina meno klausimuose, patiekia istorinę medžiagą apie lietuvių meną vietos profesoriams, prisideda prie parodų rengimo.

Br. Jameikienė tikisi dar vienerius metus pasilikti studijoms Havajuose.

Stasė Semėnienė jau ketvirtį metų redaguoja "Draugo" kultūriniame priede "Moterų gyvenimas". Moterims skirtas puslapis vieną kartą per mėnesį yra moterų laukiamas ir mieliai skaitomas. Jame galima rasti rimtų straipsnių moteris liečiančiais klausimais, naujausios moterų poezijos bei plačią kultūrinės ir visuomeninės veiklos apžvalgą. "Moterų gyvenime" gali bandyti jėgas naujos moters literatės ir duoti naujų idėjų įvairių sričių visuomenininkės bei pedagogės.

Labai gražiai suredaguotas buvo puslapis skirtas Motinos dienai. Rimtas straipsnis apie motiną-motėrį — Zuzanos Juškevičienės. Iliustracijos: Anglijos karalienė Elzbieta II su savo vyru, JAV-bių motina — teisėja Jennie Loitman, pasmerkta Kubos moteris dr. Ona Harrera Marcos, moksleivių Brighton parko ansamblis ir Amerikos gražuolės. Gražios mintys apie motiną.

St. Semėnienė sugeba tik viename puslapyje duoti įdomios ir įvairios medžiagos.

Poetė Stasė Prapuolenytė, pirmoji "Moters" redaktorė, gegužės 9 d. susituokė su John William Chamberlain Bunker, kilimo iš Anglijos.

Jungtuvės įvyko Toronto šv. Mykolo katedros šv. Jono Krikštytojo koplyčioje.

"Carmen" opera Čikagoje

Ne eilinis kultūrinis įvykis Čikagoje buvo "Carmen" operos pastatymas. Šis kultūrinis augšto lygio lietuvių pasirodymas susilaukė plataus atgarsio lietuvių bei amerikiečių spaudoje.

Pagrindinę Carmen rolę sėkmingai dainavo mezzo-sopranas Aldona Stempušienė iš Clevelando. Gražiai pasirodė jauna dainininkė Danutė Stankaitytė ir šokėjos: Ang. Barkauskaitė, Aldona Krūvelis, Veronika Tijūnėlis ir Elena Brazytė.

MOTERŲ VEIKLA ŠAULIŲ SAJUNGOJE

Š.m. kovo mėn. 1 d. Toronto "Putvio" šaulių kuopa minėjo Šaulių S-gos įkūrėjo Vlado Putvio 30 m. mirties sukaktį. Ta pačia proga buvo pašventinta ir kuopos vėliava. Iš JAV-bių buvo atvykusios šaulės-sėsės: Eugenija Klupšienė, Toronto šaulių būrio įsteigėja ir Z. Putvytė-Mantautienė, Putvio duklė.

Šventės išvakarėse per "Tėvynės prisiminimų" lietuvišką radijo valandėlę kalbėjo šaulė Mantautienė apie Šaulių S-gos reikšmę išeivijoje kovoje dėl tėvynės išlaisvinimo.

Ta proga buvo iškilmingos pamaldos šv. Jono Kr. bažnyčioje ir buvo padėtos vainikos prie žuvusiems kariams paminklo. Visos šaulės buvo tautiniais drabužiais pasipuošusios.

Po pamaldų ten pat salėje buvo iškilmingas aktas ir Z. Putvytės-Mantautienės ilgesnis pranešimas apie Vlado Putvio veiklą Šaulių S-goje. Ta pačia proga organizacijų atstovų buvo pasakyta daug gražių kalbų. **Šaulė.**

VYSK. V. BRIZGYS PAS AUSTRALIJOS LIETUVIUS

Š.m. vasario mėn. 11 d. J.E. vysk. V. Brizgys lankėsi pas Australijos lietuvius Camberroje. Nors siautė didžiulė audra su žaibais, bet Australijos lietuviai tinkamai sutiko savo mylimą Ganytoją St. Patrick's bažnyčios parapijos salėje.

Po iškilmingo sutikimo tris dienas toje pačioje bažnyčioje vyko rekolekcijos. Vyskupas norėdamas pabendrauti ir arčiau susipažinti su vietos lietuviais lankėsi šeimose.

Vasario mėn. 15 d. įvyko Nepriklausomybės šventės minėjimas. Bažnyčioje pamaldų metu ir minėjime buvo daug žmonių. Minėjimo metu vyskupas pasakė jautrią kalbą savo tautiečiams. Tarp kitko jis kalbėjo: "Mūsų yra dabar tik viena kova — kova už Lietuvos laisvę. Junkimės jon visi be pažiūrų ir religinių skirtumų. Tol pasaulyje neviespataus taika, kol mūsų kraštas neišvys laisvės".

Po minėjimo įvyko bendros vaišės. Buvo atsilankę ir australų katalikų dvasiškiai. Vyskupui buvo įteikta dovana — lietuviškų linų rankšluostis.

Liūdėjo Australijos lietuviai, kai atėjo metas skirtis su mylimu vyskupu. **E. Rataiskienė.**

Maironio-Mačiulio minėjimas

Įvyko balandžio 26 d. Toronto Lietuvių namuose. Jį suruošė Korp! "Neo-Lituanian". Paskaitą skaitė Aldona Augustinavičienė tema "Maironio idealistinė patriotinė lyrika". Paskaitininkė iškėlė Maironio kūryboje augštą idealistinį pradą, kurio įtakoje dar ir šiandien yra lietuvių poezija. Santykis idealisto kūrėjo su tauta. Paskaitininkė puikiu kalbos stiliumi sužavėjo auditoriją.

Meninę dalį atliko sol. A. Ščepavičienė, paadinuodama Kačanausko, Žilevičiaus bei Šimkaus kūrybą. Jai akomponavo jos dukra Danutė. Maironio "Jūratė ir Kastytis" meniškai padeklamavo R. Merkelytė, o "Vakaras ant Keturių Kantonų ežero" deklamavo A. Bušinaitė Toronto Maironio vardo šeštad. mokyklos mokinė.

Uždaromąją kalbą pasakė inž. M. Meiliūnas. Į minėjimą atsilankė Toronto rinktinė visuomenė.

Vinco Kudirkos 100 metų gimimo sukakties minėjimas

Kovo 22 d. KLB Toront oaplinkės valdyba Prisikėlimo parapijos salėje su rengė V. Kudirkos 100 metų gimimo sukakties minėjimą. Paskaitą "Kudirkos kūryba" skaitė "Moters žurnalo" redaktorė Iz. Matusevičiūtė, kurią interpretavo Elena Dauguvietytė-Kudabienė Hamiltono "Aukuro" teatro vadovė, inscenuodama ištraukas iš K. Inčiūros veikalo "Vincas Kudirka".

Tai buvo pirmas bandymas minėjimus padaryti gyvesnius aktoriams interpretuojant pritaikytas veikalo vietas prie paskaitos.

Minėjime buvo svečių ir spauda apie šį bandymą atsiliepė teigiamai.

LKM Draugijos skyrių veikla

KLK Moterų D-jos Toronto šv. Jono Kr. parapijos skyrius.

Moters jau tokia prigimtis, kad visur ir visada atranda ką veikti, nors tie darbai dažnai esti nepastebimi iš vyriškosios pusės. Tai šeimos gyvenime.

Štai š.m. kovo 8 d. šv. Jono parapijos skyrius suruošė lietuviškų dirbinių parodą. Joje buvo išstatyti lietuviški audiniai, mezginiai, siuvinėjimai, juostos, kaklaraiščiai, lėšės, gintaro, odos išdirbiniai, medžio doržiniai. Didelė dalis jų dabar gauta iš Lietuvos. Ypatingai gražus medžio drožinys "Gedimino sapnas". Bendrai visi išstatyti daiktai tikrai pasigėrėtini. Džiaugiesi ir didžiuliesi, kad lietuvių rankos padaro tokius gražius daiktus. Lankytojams teikė tautinio atsisveikinimo valandėlę. Parodai daiktai paskolinti daugumo pažįstamų draugijos narių. Tautinių rūbų dėdė Toronto p. Puniškienė paskolino parodai tautinių rūbų, pagalvėlių, lėlių. Parodą visą laiką aptarnavo tautiniais rūbais pasipuošusios skyriaus narės ir pirm. O. Jonaitienė. Tenka pastebėti, kad O. Jonaitienė pirmininkauja skyriui nuo pat įsisteigimo. Niekomet nepailstanti darbuotoja tiek skyriuje, tiek parapijos ir visoje lietuvių bendruomenėje.

Prie atskiro staliuko p. Jagėla buvo išstatęs savo gausų rinkinį Lietuvos pašto ženklų, neprik. Lietuvos monetų kolekciją bei medalių rinkinį.

Balandžio 19 d. įvyko skyriaus narių susirinkimas. Jame paskaitą skaitė "Moters" redaktorė Iz. Matusevičiūtė apie Marijos kultą, iškeldama Marijos reikšmę žmonijos gyvenime. Kvietė moteris suorganizuoti ir aplankyti kurią nors Marijos bažnyčią gegužės 13 d. Kvietimą susirinkimas šiltais priėmė ir buvo nutarta jį įvykdyti.

Antrą paskaitą skaitė Z. Juškevičienė iš Čikagos. Iškėlė svarbių minčių

vaikų auklėjime. Kalbėjo apie Montessori auklėjimo metodą. Gimtosios kalbos mokymo amžius esąs lemiantis iki 6 metų amžiaus, jei vaikas ligi šio amžiaus bus auklėjamas leituviškoje dvasioje, tai ir suaugęs liks lietuviu.

Tradicinį "Obels žiedų balių" skyrius surengė gegužės 9 d. šv. Jono Kr. parapijos salėje. Baliaus metu buvo premijuojami gražiausi tautiniai drabužiai.

Skyriaus narės aktyviai talkininkavo parapijos rengtame metiniame pobūvyje balandžio 25 d. ir Liet. Biendruomenės rengtame Motinos Dienos minėjime gegužės 10 d. Veik visos narės skaito žurnalą "Moteris" ir uoliai prisideda jo platinime.

Stefa Petraitienė.

KLK Moterų D-jos Toronto Prisikėlimo parapijos skyrius

Lapkričio mėnesį suėis treji metai, kai KLK Moterų D-jos Toronto Prisikėlimo par. skyrius pradėjo savo veiklą. Skyriuje yra 120 narių ir todėl, norint įsijungti į platų bei įvairų šios parapijos darbą, susiskirstymas sekcijomis labai pasiteisino.

Socialinių reikalų sekcija per šiuos metus aplankė daug ligonių ir Kalėdų bei Velykų proga įteikė jiems dovanėlių daugiau kaip už \$200. Kiekviena skyriaus narė, susilaukusi naujagimio, yra taip pat apdovanojama. Šiai sekcijai vadovauja S. Čeponienė ir M. Pranaitienė. Virimo kursuose dalyvavo 20 klausytojų. Vadovavo G. Stauskienė.

Parengimų sekcija suruošė tradicinį Užgavėnių balių, kuris sutraukė didžiulį Toronto visuomenės būrį ir davė gražaus pelno. Pelnas paskirstytas sekančiais: \$100 Prisikėlimo parapijai, \$100 "Žiburių" spaudos b-vės šėrams pirkti, \$50 Praciškonų gimnazijai Kennebunkporte, \$25 Nekalto Pr. seselių vaikų

Kanados Liet. Kat. Moterų D-jos šv. Jono Krikštytojo parapijos skyriaus valdyba 1958 ir 1959 m. Toront o. Iš kairės: Ona Kuniutienė, J. Kaknevičienė, E. Girėnienė, pirm. O. Jonaitienė ir Ant. Burduliene.

darželio statybos fondui, \$25 "Moters" žurnalui, \$50 studentų šalpai, \$25 skautų stovyklai, \$25 ateitininkų stovyklai, \$25 "Aušros" stovyklai, \$25 "Aušros" mergaičių sporto klubui, \$10 geriausiai baigusiam lietuvišką pradžios mokyklą mokiniui.

Praėjusį rudenį Prisikėlimo parapija atšventė savo penkmetį, kurio metu svečiams ir parapijiečiams (apie 600 asmenų) parengimų sekcija paruošė viešes. Taip pat velykinių rekolekcijų pabaigai vieną sekmadienį parapijos moterims, o kitą sekmadienį vyrams, šį sekciją paruošė bendrus pusryčius viso apie 1000-čiui asmenų. Kaip kiekvienais metais, taip ir šiais, parengimų sekcija paruošė ir pravedė metinį parapijos bazarą. Šiai sekcijai vadovauja S. Dervinienė ir Z. Balsevičienė.

Sekcijoms mielai talkininkauja visos skyriaus narės.

Susirinkimai šaukiami kas mėnesį po pamaldų, kur besivaišinant kavute, aptariami skyriaus reikalai, pravedamos paskaitos bei pokalbiai aktualiais bei moterims rūpimais klausimais. Narės lankosi skaitlingai.

Skyriui šiais metais sėkmingai vadovauja A. Kuolienė pirm., D. Bražienė vicepirm., D. Reginienė sekret., L. Murauskienė ižd. Skyrių nuširdžiai globoja dvasios vadas, parapijos klebonas, Tevas Placidus, OFM.

KLK Moterų D-jos Montrealio skyriaus

valdybą praeitais metais sudarė pirm. A. Zubienė, vicepirm. A. Morkūnienė, ižd. S. Baršauskienė, sekr. D. Staškevičienė ir vald. narė A. Ūsienė.

Per praėjusius metus skyrius suruošė jau tradicinėmis virtusias Jonines, gegužinę, vaikų kaukių balių, priešadventinį ir Užgavėnių balių — Tautinių Drabužių Konkursą. Paskutinišysis parengimas laikytinas labiausiai pavykusiu, nes įnešė į kolonijos gyvenimą naujų idėjų, naujos dvasios į pradedantį nusibosti šeštadienių parengimų ratą.

Per praėjusius metus skyrius turėjo \$2.075,14 pajamų ir \$1.989,67 išlaidų. Kaip visuomet, buvo aukota Aušros Vart! parapijai, Nekalto Prasidėjimo seserims, Lietuvos bažnyčių atstatymui, Tautos Fondui, šalpai, "Moteriai", skautams ir kit.

Skyrius padidėjo naujomis narėmis, tačiau mirtis išskyrė dvi veiklias vyresnjo amžiaus nares — Viktoriją Burbienę ir M. Vilimienę. Vicepirm. A. Morkūnienės šeima sausio mėn. 30 d. ištiko skaudi nelaimė — tragiškai žuvo vienturtis 7 metų sūnelis Arvydas.

Naują valdybą sudaro: energinga, jau ir praėjusiais metais skyriui vadovavusi, pirm. A. Zubienė, vicepirm. V. Otienė, ižd. E. Bernotienė, sekr. L. Balnienė ir vald. narė M. Leknickienė. Rev. kom.: A. Adomaitienė, S. Ališauskienė, D. Staškevičienė ir S. Baršauskienė.

Šiais metais tarp kitų parengimų valdyba suruošė ekskursiją į Otavą ir yra numatiusi surengti vyro teismą.

Naujai valdybai linkėtina geriausio pasisekimo ir ištvermės. **D. S.**

Pro Memoria

ANTANINA GUSTAITYTĖ-ŠALČIUVIENĖ

Žinoma lietuvių rašytoja, pedagogė, visuomenininkė 1958 m. rugsėjo mėn. 23 d. staiga mirė Kaune.

Antanina Gustaitytė-Šalčiuvienė gimė 1895 m. Katarinos Zieniūtės ir Kazimiero Gustaičių, stambių žemvaldžių, prie Išlaužo, poeto kun. Dr. Motiejaus Gustaičio brolio dukტė, Rutkiškių ūkyje, Prienų valsčiuje netoli Kauno. Antanina buvo antroji dukტė iš eilės (nes buvo šešios seserys). Pradžios mokyklą baigė Prienuose o gimnaziją baigė Kaune dar prieš I-jį Pasaulinį karą. Augštojo mokslo siekti išvyko į Maskvą — Rusiją. Ir baigė Maskvos Augštuosius Pedagoginius kursus. Pasaulinio karo metu 1918-19 m. grįžusi į Lietuvą mokytojavo Vilniaus gimnazijoje ir vėliau Kauno gimnazijose. Dėstė gamtamokslį ir geografiją.

Maskvoje buvo aktyvi lietuvių studentų tarpe. Nuo 1911 m. aktyvi korespondentė Šaltinyje Seinuose, slapyvardė Aukšė moksleivių Ateityje, vėliau Sandaroje, Lietuvos Aide, Talkoje, Naujoje Romuvoje. 1921-22 m. ji pati redagavo Lietuvos abolicionistą.

1920-21 m. buvo išvykus į Berlyną pagilinti savo studijų. Šiuo metu pasirodė jos geografijos vadovėliai spaudoje.

1922 m. ji išteklė už kooperatininko prof. Dr. Petro Šalčiaus (jis mirė 1958 m. balandžio mėn. 22 d.).

Užaugino dukrą Dr. Giedrę Sidrienę ir sūnų Algimantą — žurnalistą.

1937 m. Antanina Šalčiuvienė buvo išrinkta "University Women" — "Baigusieji augštąjį mokslą Moterų drjos" skyriaus Lietuvoje pirmininke ir atstovavo lietuves intelektualas tarpautiniuose kongresuose. A. Šalčiuvienė buvo ilgametė Lietuvos Rašytojų Dr-jos

narė. 1941 m. buvo pasmerкта deportacijai su visa šeima, bet prasidėjęs karas tai sutrukdė. Antrojo Pasaulinio karo metu Šalčiuvienė buvo atskirta nuo vaikų ir penkių seserų, tai ji skaudžiai pergyveno, tačiau vis išteptai rašė.

Nuo pat mažens Antanina buvo labai jautrios širdies ir lakios vaizduotės. Dažnai mėgdavo pabūvoti vienui viena gamtos prieglobstyje, stebėti aplinką ir svajoti. Neretai stebėjosi jos tėvai ir draugai, negalėdami atspėti jos minčių...

Jau mokyklos suole pradėjo rašinėti į laikraščius, o vėliau, paskatinta savo dėdės poeto kun. Dr. Motiejaus Gustaičio, ėmėsi plunksnos didesniems užsimojimams. Pirmas jos slapyvardis buvo Aukšė, gal dėl to, kad pati turėjo gražias auksines kasas.

Labai mėgo muziką, dainą, meną. Teatras jai buvo įkvėpimo ir poilsio vieta. Taip pat mylėjo Lietuvos gražią gamtą. Dažnai, grįžusi iš užsienių iš tolimų pietų, sakydavo: "Ar gali lyginti mūsų gražią augmeniją su pietų sausomis, vėjo išpūstomis palmėmis?"

Mylėjo ir kaimo žmones. Dažnai parvažiudavo į tėviškę; džiaugėsi tėvų ir seserų tarpe, bet taip pat ap-lankydamo vargšus senelius ir ligonius mūsų kumetynuose, duodama žmonėms patarimų, nuramindama bei sušėldama. Dažnai moterėlės klausinėdavo, ar jau grįžusi jų geraširdė "panelė". Mėgdavusi klausytis senelių pasakojimų, turbūt tai jai buvo vėliau medžiaga jos kūrybai.

Antrojo Pasaulinio karo pabaiga išskyrė ją su vaikais ir seserimis, palikdama ją už geležinės uždangos. Keturiolika ilgesio metų — nuolatinės areštų baimės gresmė nukankino jos jautrią širdį. Vieniame savo paskutiniųjų laišku rašė: "Jei žinočiau, kad niekada nepamatsiu savo brangiųjų ir neištiesiu laisvai sparnų, lai sustoja plakus mano iškamuota širdis..."

Taip ir įvyko; mirus jos mylimam vyrui prof. Petrui Šalčiui, ji pasiliko visiškai viena. Vaikų prašoma buvo pradėjusi rašyti savo autobiografiją. Jau buvo parašiusi 18 psl., kaip staiga pereitų metų rugsėjo mėn. 23 d. sustojos plakus jos širdis... Mirė nuo širdies smūgio savo bute Kaune. Jau po jos mirties dar vienas laiškas mus pasiekė, kuriame ji prašė kaip galint padėti išvažiuoti į Ameriką. Bet Augščiausiojo buvo skirta kita dalis: "Sic transit gloria mundi."

Jos literatūrinis palikimas. A. Gustaitytė Šalčiuvienė parašė romanus: Laiko laiptai, Vingiai, Juozukas, Voras, apysaką jaunimui Už jūrių marių; novelių rinkinį Dvejopa meile. Rašė gausiai kelionės įspūdžius perijodikoje ir geografijos vadovėliu mokyklai.

1939 m. pradėdant parašė dramą Sofija Vytautaitė (buvo skaitoma Kauno dramos teatre, bet pastatyti sutrukdė rusiškoji okupacija), Akla meilė — ne laimė, į Sibirą, ir kitus. 1941 m. pradėjo rašyti keturių tomų ciklą — memuarines lietuviškojo kaimo apybraižas: Pirmosios kregždės, Sukilimo sūkuriuose, Baudžiauninko sūnus, Laiko laiptais (nauja laida), kuriuose siekė pavaizduoti Lietuvos gyvenimą nuo 1861 m. iki 1918 m.

Prieš trejetą metų pradėjo sirguliuo-

.. M a d o s ..

"Moters" žurnale sutiko bendradarbiauti madų ir moters grožio žinovė — tos rūšies specialistė Aldona Beinorienė. Apie savo sėkmingą profesiją ji taip sako:

"Šios srities "specialistė" pasidariau sekančiu būdu: atvykusi 1949 m. į Čikagą beveik tuojau pradėjau dirbti madų salionuose kaip modelis. Iškilusi į vyriausiąjį modelį reprezentavau mados televizijoje, komercinėse reklamos, "Fashion-shows" ir kt. Visą laiką neapleidau madų studijavimo, ką ir dabar tebetęsiu ir stengiuosi būti au courant madų pasaulyje.

Mano vyrui atliekant karinę prievolę (med. kapt.) 1953 m. Montanoje, buvau tiesiog priversta duoti paskaitas iš madų ir estetikos dalykų. Grįžusi po dviejų metų į Čikagą, tęsiau tą darbą su didesniu pritarimu ir, žinoma, pasisekimu.

Be to, tenka dirbti įvairiose vietose visuomeninėse organizacijose, k.a. Chicago Heart Assn., Cancer Society, TB Assn. ir kt., dalyvaujant jų valdybose ir kt. vadovaujančiose pareigose".

ALDONA BEINORIENĖ Wood Dale, Illinois

Pavasario sezonas

Kiekvieno naujo sezono mados pasiūlymas, galima sakyti, beveik imperatyvinis — ne tai kad nori priimk ją, nori ne, bet turi priimti, kitaip būsi "atsilikusi", "nejdomi" ir neturėsi pasisekimo. O tai jau didelis materialus nuostolis. Nė viena iš mūsų nenorėtume atsidurti tokioje padėtyje. Mūsų, moterų tikslas, šalia savo, sakyčiau, įgimtų šeimyninių pareigų, neišskiriant ir kietos namų ruošos, neapsileisti, būti savo išvaizda kiek galima patrauklesnėmis, nežiūrėti pro pirštus į savo iš-

ti, beldė okupacinės Lietuvos valdančios klasės kabinetų duris, prašydama leidimo išvykti pas vaikus Amerikon. Deja lietuviai komunistai pasirodė bejėgiai pakeisti nepermaldaujamą Maskvos despotų nusistatymą laikyti lietuvių tautą izoliacijoje.

B. Tautvilienė - Gustaitytė

Š.m. kovo mėn. 5 d. Čikagoje staiga mirė a.a. Uršulė Dragūnaitienė-Matusevičiūtė. Prieš trejetą mėn. — 1958 m. gruodžio 8 d., ten pat po sunkios ligos buvo miręs jos vyras a.a. Vincas Dragūnaitis.

"Moters" žurnalo redaktorę ir mūsų skyriaus narę

IZABELE MATUSEVIČIŪTĖ,

netekus mylimos sesutės ir švogerio, nuoširdžiai užjaučia gilaus liūdesio valandose ir prašo Augščiausiojo jai ištvermės bei suraminimo.

KLK Moterų Draugijos
Prisikėlimo parapijos sk.

vaizdos estetinę pusę, žodžiu, stengtis visuomet "gražiai atrodyti"...

Kaip pasiekti grožio?

Kiekviena mūsų, be abejo, norime gražiai atrodyti. Ir tas, mano nuomone, yra visoms prieinama. Tam reikalinga truputį pastangų, paremtų atitinkamomis žiniomis, ir noro. Pravartu pasidairyti žinomuose moterų žurnaluose.

Klausimas: nuo ko pradėti? Medžiagos reikia jieškoti savyje. Pirmiausia stengtis išryškinti charakteringiausius savo asmens bruožus, savo individualias savybes ir derinti prie jų rūbą, kosmetiką, šukuoseną ir kitas grožio priemones.

Aišku savaime, kad išviršinis moters grožis tik tuomet imponuos aplinką, jei jis bus harmonijoje su vidiniu, dvasiniu moters grožiu, atseit, jei moteris išvystys savyje ir savo vidinį turinį. Šiai harmonijai pasiekti, žinoma, reikalingas tam tikras pasidarbavimas. Žinoma iš gausybės pavyzdžių, kad atitinkamu darbu ir pastangomis pasiekiami nuostabių rezultatų. Taigi, norint su tvarkyti savo asmens individualinius reikalus, pasiekti gražios išvaizdos, tam tikro žavumo — reikalingas darbas, reikalingos šiokios tokios studijos, reikalinga inteligencija. Tam reikalingas pasidarbavimas "su savim".

Moters išvaizda

Moters išvaizda, kaip kažkas yra pasakęs, yra jos asmens rekomendacija. Ir iš tikrųjų, juk žmogaus apsirėngime žymia dalimi atsispindi jo galvavimo būdas, tvarkingumas ir kiti charakterio bruožai. Kiekviena moteris gali rengtis gražiai, elegantiškai. Ji gali rengtis kukliai, ultra-moderniškai arba, tariant, neutraliai. Bet turi rengtis taip, kaip tuo momentu yra priimta, atseit, laikytis nustatytos mados, priimto konvencionalumo, jei nenori užsitraukti "atsilikusios moters" vardo.

Naujos mados simbolis — paprastumas

Kiekvienas sezonas turi kelias vyraujančias linijas, iš kurių moteris pasirenka sau tokias, kurios geriausiai tinka jos figūros proporcijoms ir kt. individualioms savybėms. Šį sezoną neturėtų būti sunku išsirinkti naujus rūbus, nes fasonai yra klasiškai elegantiški, palyginti, paprasti ir nesudaro didelio galvosūkių pasirinkime. Tiesą sakant, visiškai naujų linijų iš viso nėra, taip kaip nėra ir visiškai naujų spalvų. Kaip pvz. muzikoj kad nėra naujų gaidų, bet tomis pat gaidomis įvairiai jas derinant bei kombinuojant, sudaromos begalybės naujų melodijų. Panašiai yra ir su linijomis. Kiekvieną sykį, kada linijos yra kitaip sudėtos, gaunami ir kitokie efektai. Yra neišsėmiamos galimybės ansamblui sudaryti, derinant liniją, formą ir spalvą. Moters elegancijos laipsnis pasireiškia jos sugebėjime įsisavinti tas linijas ir spalvas, geriausiai tinkančias jos tipui.

Praeitų sezonų vadinami "maišai" ir "empire" linijos išnyksta ir į jų vietą vėl grįžta liemenį parodančios linijos. Liemuo atgauna savo "senąją" natūralią formą: jis yra įspaustas, gal būti apjuostas (bet nebūtinai) diržu arba tam tikra plačia juosta. Taip pat grįžta ir platūs pečiai, bet jie nebus

Aldona Beinorienė, madų specialistė

prikimšti, kaip kad buvo tuoj pokario metu (tuomet buvo vadinami "futbolo pečiai"); jų plotis šį kartą yra specialaus sukirpimo rezultatas. Pečių kraštai kampuoti, o viršus apvalus. Apikakles puošia dideli kalnierių arba palerinos, kurios gali būti dėvimos vietoj žakietukų. Kalnierių linksta į kraštutinumus — arba dideli arba jų gali visai nebūti. Rankovės laisvos, be mankietukų, trijų ketvirčių ilgio.

Gal neaprisiksiu pasakiusi, kad turbūt daugelio mūsų pasitenkinimui šio sezono rūbai nešiojami ilgesni, mažiau ar daugiau nuleisti žemiau kelių — priklausomai nuo moters figūros proporcijų bei individualaus pasirinkimo. Charakteringi šio sezono moters rūbų papuošimai — didelės sagos ir mėgiamiausios gėlės — "lilies-of-the-valley" — pakalnutės. Dar viena staigmena, tai šviesios kojinės ir dar šviesesni batukai — prie tamsių rūbų. Šviesia spalva norima paryškinti moters kojas, kurios, kaip manoma, sudaro svarbų atrakcijos veiksnį. Batukai turi tendenciją keisti formą: galai ne smailūs, bet apvalūs. Šis sezonas paveldi iš praeito vienos spalvos tono vaizdą nuo galvos iki kojų, t.y. visos rūbo dalys yra vienos spalvos. Medžiagų spalvos šviesios, ryškios, net akinančios.

Skrybėlaitės

Atejus pavasariui, skrybėlaitės pasidaro tam tikro susidomėjimo objektu; jas tenka derinti prie bendros rūbų formos. Skrybėlaitė gal labiau negu kas kita suteikia moteriai, ypač jos veidui, individualumo. Tinkamai parinkta skrybėlaitė teikia moteriai veidų gyvumo, išryškina jos veido bruožų savybes ir parodo ją, jei taip pasakyčiau, moteriškesnę. Šio sezono skrybėlaitės augštos, dažniausia, bet ne visuomet, su plačiais bryliais, derinamais prie platesnių pečių. Skrybėlaitės viršus gali būti atviras naujai šukuosenai "pademonstruoti".

Mada — "laiko dvasios" išraiška

Kaip matome, madų kūrėjai, kaip sakoma, nesnaudžia, Paryžiuje, Niujorke, Romoje ar kt., jie dirba išsijuose. Jie pateikia daug įvairių projektų, sumanymų bei inspiracijų, dažnai labai fantastiškų, kaip pvz. "drugelio spar-

Pavasarinė suknelė ir skrybėlaitė

nų" siluetas ("moth wings" — Kalifornija); kartais net keistokų, kaip antai "kregždės uodegos" siluetas (swallow tail" — Roma), nevaržydami savo meniškos fantazijos polėkių. Platus yra madų meno pasaulis, gausus jo aparatas. Siūlomieji madų projektai yra svarstomi, analizuojami ir pagaliau išsikristalizuoja ir gimsta nauja (sezono) mada, kreipianti į save smalsias moterų akis. Joje randame daugybę variantų, niuansų ir kt. išsiskiriančių detalių. Ką pasirinkti, ką ir kaip sau pritaikinti yra individualaus moters skonio dalykas.

Vasaros mados

Kadangi čia pat jau ir vasara, tai pravartu žvilgtelėti ir į šios vasaros sezono madas. Vasara — gražiausias metų laikas. Vasaros metu mes stengiamės daugiausia laiko leisti atviroje gamtoje: laukuose, miškuose, prie vandens. Žaliuojanti ir žydinti vasaros gamta skatina mus pamėgdžioti jos spalvas ir derinti savo rūbus prie jos "tono", o šiltas, karštas oras verčia mus vilkėti lengvais, laisvais, vėsiais rūbais, spalvotais, gelėtais, visai išmargintais ir kuo įmantriausiai išgrąžintais. Tuo būdu, vasaros metu mūsų garderobas susidaro iš dvejų drabužių: mieste (suprantant jį platesne to žodžio prasme) nešiojamų ir kurortinių.

Mieste nešiojami rūbai

Spalvingame vasaros sezone miesto gatvėse dramatišką atspalvį duoda juodos ir baltos spalvų kombinacijos, kurios pasirodo bet kurios rūšies rūbuose, nuo vakarinių iki sportinių. Pvz., balti kapucino organdie kalnierių ant paprastos juodos medvilninės suknelės; įvairaus dydžio ir formos juodi taškai ant balto fono arba atvirkščiai; balti pique apsiaustai uždengia juodas pique sukneles. Dvi naujausios linijos

(adoptuotos iš Paryžiaus) yra tunikos žakietukas ant apvaliai išpūsto sijono ir varpo pavidalo siluetas (varpo formos rankovės ir sijonukai). Dažniau sutinkamos medžiagos — šilkinis arba medvilninis organdie, chiffonas, pique, linas, įvairūs patobulintų dacrono ir batisto mišiniai, medvilniniai mezginiai ir pan.

Vyrauja orientalinė įtaka

Reta Amerikos gyvenimo fazė tėra nepaliesta Talimųjų Rytų stiliaus įtakos — tiek balduose, tiek kulinarijoje, tiek teatre, o pastaruoju laiku taip pat ir madoje. Ši įtaka vasaros rūbuose pasireiškia kimono rankovėse, obi-juostose, mandarinos apikaklėse, coolie skrybėlaitėse, taip pat tunikos apsiaustuose su propjautais šonais ir "varlikės" kilpos išsegimais, taipgi gražiuose šilkuose, kurie gali būti nuo voratinklinio plonumo iki sunkaus brokato. Egzotiškos orientalinės gelių spalvos vyraujančiai atsispindi medžiagų piešiniuose.

Kurortiniai rūbai

Jie susideda, ypatingai šią vasarą, iš keleto atskirų gabalų, iš kurių kiekviena moteris sudaro sau atitinkamą ansamblį, tinkantį jos sportiniams pomėgimams arba jos veikimo būdai bei rūšiai. Ligi šiol daugiausia Rytų Amerikoje dėvėtos ilgos, siauros, dažnai margos kelnės ir tokios pat (arba pridėtos) spalvos bliuzketės, kartais su juostomis, šią vasarą tampa internacijonaliu apdaru.

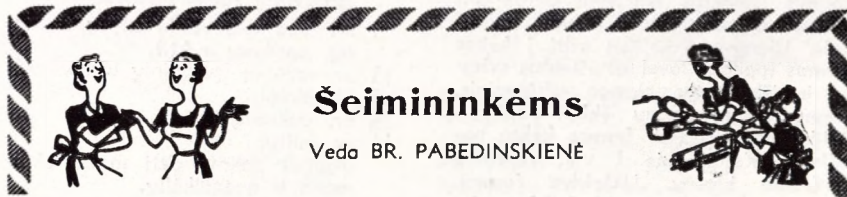
Maudymosi kostiumuose nauja yra tai, kad jų nugaros dažniausia yra iš-

Vasaros atostogų pajūry skrybėlaitė ir bliuzelė

kirptos iki juosmens ir tie iškirpimai yra pagražinti įvairiais papuošalais: gelėmis, didelėmis sagomis, diržais ir pan. Jų spalvos dažniausia ryšios, daugiau gelėtos, medžiagos labiau patobulintos.

Kurortinės skrybėlaitės dažniausia plačių brylių, gali būti su skarelėmis, papuoštos įvairiais pajūrio krantų akmenukais, sraigių kevaliukais ir pan. Skrybėlių kūrėjų fantazija labai šakota, jie dekoruoja kurortines skrybeles įvairiausiomis daržovėmis—morkomis, svogūnais, grybais, ir pan., kaip pavaižduota čia matomoje nuotraukoje.

Mėsos sūris

- 1 liežuvis,
- 2 kiauliniai inkstai,
- 1½ sv. šviežių kulniukų,
- ½ sv. kepenų (nebūtinai),
- 1½ sv. neriebios kiaulienos (šoninės, petuko ar galvos),
- 1-2 svogūnai,
- 24 pipirai,
- 6 gvazdikėliai,
- druskos pagal skonį,
- petruškų lapelių.

Mėsą išvirti, kad kiek dar standri būtų. Liežuvius, inkstus geriau virti atskirai, Liežuvius išvirtus užpilti šaltu vandeniu ir nulupty odelę. Kepenis nuvirti 3-4 kartus užpilant šaltu vandeniu ir kaitinant iki vanduo pradės judėti. Tada mėsą supjaustyti ½ colio gabalėliais, dėti smulkiai pjaustytų svogūnų, petruškų lapelių, maltų pipirų ir gvazdikėlių, druskos pagal skonį. Viską išmaišius dėti į šaltam vandeny suvilgytą medžiaginį maišelį, užrišti ir virti tame pačiame skystyje, kur virė mėsa su prieskoniais. Virti uždengus, kad apsemtų apie 1½ val. Išvirus prapavėinti tame skystyje, kur virė. Išėmus paslėgti. Pjaustyti plonum riekutėm.

Višties vinytinis

- 1 višta,
- 1 kiaušinis,
- 2 pyrago riekutės,
- druskos, maltų pipirų pagal skonį,
- 1 šaukštas petruškų lapelių,
- ½ šaukšto pjaustytų salierų,
- vištos kepenėlės.

Papuošimui: 2 kiaušiniai, 1 morka, druskos, šaukštas miltų.

Nuvalyti vištą, nupjauti galus sparnų. Išilgai krūtinės perpjauti, nuimti odą paliekant sluogsnį raumenų. Pabarstyti druska, maltais pipirais. Likusią mėsą nuo kaulų nuimti, sumalti, pridėti maltų pipirų, druskos, smulkiai pjaustytų petruškų ir salierų, piene mirkytą pyragą, kepenėles. Viską išminkius dėti sluogsnui ant odos, papuošimui dėti išilgai pusiau perpjautą morką, per visą keptuvę iškeptą kiaušiniene (kiaušiniui, miltus, druską pagal skonį išplakti). Suvynioti į pailgą volelį, susiūti. Dėti į šaltam vandeny suvilgytą medžiagą, galus surišti, siūlu apvynioti. Virti įdėjus į verdantį vandenį su prieskoniais (pipirais, lapeliais, petruškom, salierais ir druska) apie 1-1½ val. Taip pat sudėti kartu ir vištos kaulus. Indas turi būti uždengtas ir žiūrėti, kad virtų išlengvo. Išvi-

rus praušinti tame pat skystyje ir išėmus gerai paslėgti. Supjaustyti plokščiame riekutėmis. Dėti į žambiai pusblūdžio, puošti petruškom, marinuotais vaisiais, virtom slyvom. Atskirai duoti bruknes.

Tuo pat būdu galima gaminti vyiotinį ir iš kalakuto.

Migdolinis tortas

- $\frac{2}{3}$ sv. saldžių migdolų,
- $\frac{2}{3}$ sv. cukraus,
- $\frac{2}{3}$ sv. sviesto,
- $\frac{1}{4}$ sv. miltų,
- 10 trynių,
- 12 baltymų,

Į ištrintus su cukrumi trynius, dėti išsuktą sviestą dalimis ir gerai išsukti. Migdolus užpilti karštu vandeniu ir palaikyti, kol žievelė atšoks. Tada nulupti, sukapti ar sumalti. Į išsuktą masę dėti dalimis išplaktus baltymus perberiant miltais sumaišytais su migdolais. Išlengvo išmaišius, pilti į dvi tortines formas, kepti karštesnėje krosny 30-40 min.

Paprastas keksas

- $\frac{2}{3}$ sv. miltų,
- $\frac{1}{4}$ sv. bulvinio krakmo,
- $\frac{1}{2}$ puod. razinkų,
- $\frac{1}{4}$ sv. cukraus,
- $\frac{1}{4}$ sv. sviesto,
- 5 kiaušiniai,
- 1 šaukštelis sodos ar kepimo miltelių,
- citrinos, apelsino žievelės.

Į ištrintus trynius su cukrumi iki baltumo dėti krakmą, dalį miltų, po truputį išsuktą sviestą, nuplautas ir nusausias razinkas. Gerai išsukus dėti dalimis išplaktus baltymus perberiant miltus su sumaišytais kepimo milteliais. Išlengvo išmaišius pilti į keksos formas (paigus lovelius) išteptus sviestu ir išbarstytas pyrago džiovintais. Formų dugną geriau iškloti popieriu. Palikti apie trečdalį formos keksos pakilimui. Kepti apie 1 val. vidutinio karštumo krosny. Užšaldyti formoj. Keksai turi turėti per vidurį išilgai plyšimą, todėl prieš kepant įpjauama. Duoti į stalą apibarstytą maltu cukrumi ir keletą riekių atpjovus.

Plykyta boba

- $2\frac{1}{4}$ sv. miltų,
- 2 puodukai pieno,
- $2\frac{1}{2}$ uncijos meilių,
- $\frac{1}{3}$ sv. cukraus,
- $\frac{1}{3}$ sv. sviesto,
- 10 trynių,

- 1 šaukštelis druskos,
- $\frac{1}{4}$ sv. razinkų,
- $\frac{1}{2}$ sv. cukrintinių (cukaty),
- vanilinio cukraus ar vanilinio ekstrakto.

Į stiklinę verdančio pieno užplikyti dalį miltų. Išplakti, uždengti. Praušus dėti mieles ištrintas su šaukšteliu cukraus, supilti $\frac{1}{2}$ stiklinės pieno, dalį miltų, išplakus uždengti, pastatyti kilimui. Pakilus, išplakti, dėti trynius, ištrintus su cukrumi įstačius indą į šiltą vandenį, likusį pieną, druską, vaniliją, miltus dalimis gerai išminkyti. Po to, dėti tirpytą sviestą, išminkyti ir vėl duoti pakilti. Perminkius ir sudėjus nuplautas, nusausias razinkas, ruožiuokais pjaustyti cukrintinius, dėti į sviestą išteptą, sausainiais išbarstytą formą. Pakilus kepti 1 val.

Virtų trynių plokštainis

- 10 kietai virtų trynių,
- 2 žali kiaušiniai,
- $\frac{1}{2}$ puoduko lydyto sviesto,
- $\frac{1}{2}$ sv. cukraus,
- $\frac{1}{3}$ sv. miltų,
- 1 citrina.

Ištrintus per sietelį trynius, cukrų, cirtinos sunką gerai išsukti. Dėti po vieną žalią kiaušinį, pilti po truputį pravėsintą tirpytą sviestą ir gerai išsukti (tirpyto sviesto nuosėdas nupilti). Po to dėti miltus dalimis, citrinos žievelę tarkuotą. Labai gerai išsukti ir dėti į keptuvę, išklotą sviestu išteptu popieriumi. Kepti vidutinio karštumo krosny apie 30 min. Visi plokštainiai tinke paduoti į stalą papuošti kaip tortai arba supjaustyti.

Džiovintų vaisių plokštainis

- 1 sv. džiovintų vaisių (slyvų, kriaušių, apriksų ir kt.),
- $\frac{1}{2}$ sv. razinkų (sutaninių ir korintų),
- 5 kiaušiniai,
- $\frac{1}{3}$ sv. cukraus,
- $\frac{1}{4}$ sv. miltų.

Skoniai galima dėti malto cinamono ir gvazdikėlių.

Kiaušinius išplakti su cukrumi įstačius indą į karštą vandenį iki išputos. Vaisius palaikyti šiltam vandeny, kad išbrinktų. Nusausinus supjaustyti siaurais ruoželiais. Į išplaktus kiaušinius dėti dalimis vaisius, miltus. Viską išmaišius pilti tešlą į išklotą sviestiniu popierium skardą. Kepti apie 30-40 minučių vidutinio karštumo krosny — 350 laipsnių. Vaisinių plokštainių puošti tik kraštus ar kampus.

Grietinės kremas (kaimakas)

- $1\frac{1}{2}$ puoduko pieno ar grietinės,
- 1 sv. cukraus,
- $\frac{1}{4}$ sv. sviesto,
- 1 lazdelė vanilijos.

Pieną, cukrų, vaniliją virti maišant iki sutirštės (grietinės tirštumo). Išsukti iki purumo. Atvirus dėti išsuktą sviestą ir gerai išsukti.

Kremas su žele

- 1 pokelis želė kokio skonio norima,
- $1\frac{1}{2}$ puoduko vandens,
- $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ sv. sviesto,
- 3 tryniai,
- $\frac{3}{4}$ puoduko cukraus.

Sviestą išsukti iki purumo, dėti po vieną trynį, gerai išsukti. Pilti po truputį atvėsintą želė. (Ją daryti kaip nurodyta ant pokelio tik vandens imti mažiau). Išsukti iki vientisa masės bus. Vartoti tortų ir kitų kepsnių pertepimui bei puošimui.

Kremas su pienu

- $\frac{3}{4}$ puoduko pieno,
- $\frac{3}{4}$ sv. sviesto,
- 4-5 tryniai,
- 1 puodukas cukraus,
- vanilijos.

Pieną su vanilija užvirinti ir užpylus su cukrumi ištrintus iki baltumo trynius kaitinti ant mažos ugnies iki sutirštės (tik, kad nesutruktų). Atšaldyti maišant, dėti išsuktą iki baltumo sviestą ir gerai išsukus pertepi kepsnius. Galima dėti šokolado ar kapotos halvos.

Virtas glojus

- 2 puodukai cukraus,
- $\frac{1}{2}$ puoduko vandens,
- 1 šaukštas citrinos ar acto rūgšties,
- $\frac{1}{2}$ šaukštelio sviesto.

Cukrų, vandenį virti iki pučiant nuo šakutės ploni siūleliai driekiasi ar lašinant į vandenį lašai nesilieja. Apšlakstyti rūgštimi, atšaldyti. Išsukti iki baltumo, dėti rūgšties, sviestą, dar kiek pasukti, vartoti tortų, įvairių kepsnių aptepimui.

Iš K. Indreikienės receptų, Chicago.

Kavos pyragas

- 4 kiaušiniai,
- $\frac{1}{4}$ sviesto,
- 1 puodukas cukraus,
- 2 puodukai miltų,
- 1 pokutis vanilijos,
- 1 šaukštas grietinės rūgšties,
- $\frac{1}{4}$ svaro korinkų arba razinkų baltų be sėklų.

Darbas: Ištrinti sviestą, cukrų ir trynius į purią masę tol kol nesijaus cukrus, dėti prieskonius, miltus ir grietinę, gerai sujungti ir prieš kepimą sudėti išplaktus baltymus. Supilti į gerai išteptą ir sausainiais išbarstytą formą ir kepti valandą laiko arba kol iškeps vidutiniame pečiuje, maždaug 350-375 F.

Duoninė boba

- 12 kiaušinių,
- 1 puodukas cukraus,
- 1 puod. juodos duonos sausainių,
- 2-3 apelsinai,
- $\frac{1}{2}$ puoduko cukaty,
- $\frac{1}{2}$ puoduko korinkų,
- $\frac{1}{4}$ puoduko malto cinamono,
- 1 stikliukas romo.

Darbas: Smulkiai supjaustyti cukatus ir migdolus. Korinkas ir cukatus

Mielos Skaitytojos

Nuoširdžiai dėkodomos už iki šiol mums parodytą prielankumą, maloniai kviečiame ir toliau palaikyti mūsų žurnalą. Žurnalas leidžiamas tik prenumeratorių lėšomis. Yra kraštų, kur daugelis norėtų žurnalą užsisakyti, bet dėl valiutos didelio skirtumo nepajėgia. Leidėjos gi be Jūsų paramos taip pat yra nepajėgios siuntinėti didesnį skaičių nemokamai.

Užsisakydamos "Moterį", mielos skaitytojos, Jūs ne tik pačios skaitysite, bet suteiksite galimybės ir toms skaityti, kurias tikrai laukia žurnalo ir su dideliu noru skaito. "Moteris" yra vienintelis taip plačiai skaitomas lietuvių moterų žurnalas išeivijoje, ir mes turėtume turėti tiek moteriškos savigarbos, kad jį išlaikytume gražų, įdomų ir prieinamą visiems. O tai mes padarysime palaikydamos jį moraliai ir materialiai.

Dar neatsilyginusias už pereinamus metus, labai prašome tai padaryti. Prenumeratos kaina metams \$3.00. Garbės prenumerata metams \$5.00.

Prašome ir tikime, mielos skaitytojos, kad Jūs mus suprasite ir mums padėsite

"Moters" administracija.

sumaišyti ir apipilti romu. Išspausti apelsinų sunką į stiklą. Duonos sausinius sumaišyti su cinamonu. Cukrų su kiaušinių plakti ant ugnies labai atydyžiai daboiant, kad nesuvirtų tryniai; kai pasidarys tiršta masė nuimti nuo plytos ir dar plakti kol atauš visiškai bliudas. Bliudas turi būti emaliuotas. Tada pilti dalimis duoninius miltus ir apelsinų sunką kol viskas bus supilta. Korinkas su cukatais ir migdolus padalinti pusiau. Pusę jų sudėti į tešlą, lengvai išmaišyti ir supilti į paruoštą bobai formą. Viršų užbarsyti likusius migdolus ir cukatus su korinkomis. Kepti vidutiniame pečiuje maždaug 375 F. apie valandą. Išėmus iš pečiaus duoti pastovėti formoje kambario temperatūroje 15 min. Išversti ant sietelio jei yra arba ant kito kokio lengvo ir minkšto daikto. Atšalus apibarstyti cukraus pudra (icing). Šis

tešlos daromos ir mažos bobelės tartalečių formelėse. Kad boba nebūtų sausą reikia palaistyti romo skiediniu ar kitu kokių skysčiu kaip kad laistomi tortai. Viršų apipilti tamsiu liukru.

Liukras (Icing): 1 plytelę šokolado sutarkuoti, pridėti 3 šaukštus cukraus pudros (icing sugar), ½ lazdučių vanilijos, ½ puodo grietinės ar pieno ir virti nuolat maišant kol pasidarys lygi masė. Gale virimo įdėti šaukštą sviesto ir dar pavirti kelias minutes. Užpilti bobą dar ne visai pravėsusiu.

...kad atsileidę ir sudrėkę įvairūs sausi kepsniai pasidaro vėl trapūs įdėjus juos į vidutinio karštumo pečių 5 minutėm.

...kad norint greit ir gražiai nulupty apelsinus, dėti juos į verdantį vandenį ir palaikyti kelias minutes.

Žurnalas gaunamas:

Kanadoje:

Hamilton, Ont.:

Z. Orvydas — 24 Queensdale E.,
J. Pleinys — 87 Sanford Ave. S.,

Montreal, Que.:

S. Staškevičienė — 658 2nd Ave.,
Verdun, Montreal, Que.
Spaudos Kioskas — 1465, De Seve,
Montreal 20, Que.

M. Gaputytė — 7510 1st Ave.,
St. Michel,

Sudbury, Ont.:

Kun. A. Sabas — 68 Joseph St.

Toronto, Ont.:

O. Jonaitienė — 180 Glenholme Ave.,
A. Kuolas — 49 Oakmount Rd.,
J. Smolskis — Prisikėlimo par. knyg.,
V. Aušrotas, 180 Glenholme Ave.,

Windsor, Ont.:

I. Statkevičius — 1156 Mercer St.

Winnipeg, Man.:

E. Januškienė — 527 Balmoral St.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse:

Baltimore, Md.:

K. Bradūnas — 1127 Bayard St.,
Baltimore 23, Md.

Brooklyn, N.Y.:

p. Sandanavičienė — 195 N. 6th St.,
Brooklyn 11,

Brockton, Mass.:

E. Grušienė — 135 Ames St.

Boston, Mass.:

S. Minkus — 502 E. Broadway,
So. Boston 27, Mass.

Putnam Conn.:

Immaculate Conception Convent.

Chicago, Ill.:

A. Prunskytė — 3038 So. Emerald
Ave., Chicago 16, Ill.,

J. Karvelis — 3322 So. Halsted St.,
Chicago 8, Ill.,

"Marginiai" — 2511 W. 69 St.,
Chicago 29, Ill.,

"Terra" — 3333 So. Halsted St.,
Chicago 8, Ill.,

A. Rūgytė — 5725 So. Artesian Ave.,
Chicago 29, Ill.,

S. Penčyla — 4501 So. Talman Ave.,
Chicago 32, Ill.

Cicero, Ill.:

G. Babrauskienė — 1436 So. 50th
Ave., Cicero 50, Ill.

Mrs. Stangenbergas — 1447 So. 50th
Str., Cicero 50.

Detroit, Mich.:

Kun. B. Dagilis — 366 Trumbull Ave.,
Detroit 8,

V. Kundrotienė — 3768 Kendall Ave.,
Detroit 38, Mich.

VI. Použa — "Neringa" — 1906 25th
St., Detroit 16, Mich.,

Cleveland, Ohio:

L. Gailiusienė — 1249 E. 82 St.

Los Angeles, Calif.:

V. Prišgintas — 1418 Coronado Terr.,
Los Angeles 26, Calif.

Paterson, N.J.:

M. Saulienė — 61 Lafayette St.

Philadelphia, Pa.:

K. Čikota — 3480 W. School House
La., Philadelphia 44, Pa.,

St. Louis, Ill.:

I. Žilionis — 1121 St. Clair Ave.,
East St. Louis, Ill.

Worcester, Mass.:

E. Pauliukonis — 9 Aetna St.

Waterbury, Conn.:

V. Vaitkus — 10 John St.,

Anglijoje:

J. Bružinskas, 46 Springcliffe,
Bradford 8, Yorks, England.

Dainora — 49 Thornton Ave.,

London W. 4, England,

P. Nenortienė — 1-2, Ladbroke Gdns.,
London W. 11,

p. Vikantienė — 10, Blythe St.,
London E. 2,

Argentina:

U. Silaikienė — Calle Mendoza,
2280 Avellaneda, Buenos Aires.

Brazilija:

Rev. Z. Ignatavičius, Av. Paulo de
Frontin 568, Rio de Janeiro.

Rev. P. Ragožinskas — C.P. 4118,
Sao Paulo.

Australija:

Rev. P. Butkus — Christian Brothers
College, Lewisham, N.S.W.,

N. Butkūnas — 9 Cowper St.,
St. Kilda, Vic.

Švedijoje:

D. Pajaujis, Virebergsv. 8,
Solna/Stockholm, Sweden.

Kolumbijoje:

K. Didžiulienė — Carrera 31A
No 26A-73, Bogotá

Venecueloje:

Kun. A. Perkumas — Seminario Sale-
siano, Altamira, Caracas.

Taip pat žurnalas gaunamas Amerikoje
ir Kanadoje didesnių vietovių liet. kny-
gynų kioskuose bei knygynuose.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

"...suradau progą Jums nuoširdžiai
padėkoti už siuntinį puikų žur-
nalą. Ypač esu dėkinga visoms toms,
kurios savo pasiaukojimu ir darbu jį rū-
pestingai augina, o kas svarbiausia,
lietuviškoje dvasioje.

Linkiu, kad visame pasaulyje išsi-
sklaidžiusios mūsų moterys įsismonin-
tų, jog lietuvių moteris, kur ji bebūtų,
nėra pilna lietuvių, jei jos pavardės nė-
ra "Moters" žurnalo prenumeratorių
sąrašas. **S. Pusdešienė, Australija**".

"...Jūsų kanadiškių pastangos mo-
terų veikloje yra pagirtinos. "Moteris"
redaguojama gražiai. Indomu, ar nu-
eina "Moteris" Lietuvon? Finansiniai
verstis yra sunku, juo labiau, kad mū-
sų visuomenės spaudos darbininkų lin-
kusi nevertinti.

Ir priešai ir draugai širdies gelmėje
yra sužavėti šitokiu idealistiniu ir pa-
siaukojančiu atsidavimu savo visuome-
nei ir kultūrai. **Almus, New York**".

ŽURNALUI AUKOJO

KLK Moterų D-jos Prisikėlimo

parap. skyr., Toronto, Ont. \$50.00

KLK Mot. D-jos Montrealio sk. 20.00

Prekerienė S., Standford, Conn. 10.00

Sandargienė A., Cleveland, 2.00

Bušinskienė S., Toronto, Ont. 1.00

Jasienė P., Paterson, N.J. 1.00

Kemežaitė B., Chicago, Ill. 1.00

Krivickienė K., Toronto, Ont. 1.00

Kuncaitienė F., Omaha, Nebr. 1.00

Lapienienė K., Chicago, Ill. 1.00

Lendraitienė M., S. Boston, Mass. 1.00

Mažionytė S., Chicago, Ill. 1.00

Ottienė V., Montreal, Que. 1.00

Rajackienė F., Maspeeth, N.J., 1.00

Sakavičienė R., Cleveland, Ohio 1.00

Nuoširdus ačiū. **Administracija.**

GARBĖS PRENUMERATOS

T. Kestutis, OFM, Kennebunkport, M.,

Rev. J. Pragulbickas, Elizabeth, N.J.,

Alėliūnienė O., Chicago, Ill.,

Armonienė E., Baltimore, Md.,

Beinorienė A., Wood Dale, Ill.,

Briedienė B., Chicago, Ill.

Gailėvičiūtė E., Chicago, Ill.,

Gavėnienė K., Chicago, Ill.,

Karalienė O., Los Angeles, Calif.,

Kazickienė A., New Rochelle, N.Y.,

Kesiūnaitė D., M.D., Cleveland, Ohio,

Klimaitienė J., Cleveland, Ohio,

Kondratavičienė E., Paterson, N.J.,

Kriščiokaitienė L., West Hartford,

Kutkienė E., Detroit, Mich.,

Leonienė I., Palas Park, Ill.,

Levinas L., M.D., Hamilton, Ont.,

Luža E., Borden, Anglija,

Masilionienė V., Dayton, Ohio,

Matiukienė J., Detroit, Mich.,

Mogenienė M., East St. Louis, Ill.,

Navakienė J., Omaha, Nebr.,

Mažeikienė V., Delhi, Ont.,

Norkienė T., Hartford, Conn.,

Pivorūnienė B., Hartford, Conn.,

Plašūnaitienė M., Brockton, Mass.,

Raubienė L., Grand Rapids, Mich.,

Sakienė A., Lancaster, Ohio,

Šerepkiene A., Chicago, Ill.,

Šukelienė S., Chicago, Ill.,

Tomkevičiūtė V., Brooklyn, N.Y.,

Trimakienė J., Brooklyn, N.Y.,

Vaitkunaitė B., Detroit, Mich.,

Zubrienė E., Dr., Toronto, Ont.,

Žilvytienė A., Hamilton, Ont.,

Žukauskienė M., Philadelphia, Pa.